

ALE VERK FUN AVRAHAM

Abraham Reisen

*Permanent preservation of this book was made possible
by Mendel Grynsztejn
in memory of
his parents, Ayzik & Frieda Grynsztejn*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

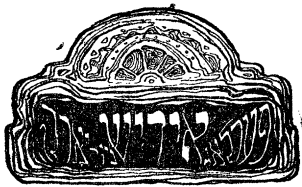
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אלע ווערק
פון
אברהם רייזען
אין 12 בענדער.

יובילעאום אויסגאבע.

אברהם רייזען.

עלפמער באַנד :

ליעדער.

ארויסגעגעבן פון פערלאג „אידיש“
ניו-יאָרק, 1917 תרע"ז

Copyright, 1916
by
YIDDISH

I.

די גראדע נויס.

מיון שפיעלען

1.

אויף א קליין צעבראכען פיעדעל
האָב איך אַבגעשפּיעלט מיין וועלט,
און דערמאָהן איך יעצט דאָס שפּיעלען.
לויפט מיין זעלע דורך א קעלט.

ס'וויינען ביטערליך די טענער,
ס'קלינגט אין ד'אוירען נויט-מוזיק,
און עם הערט זיך א בעוויינען
אויפ'ן קבר פון דעם גליק...

2.

כ'האָב דאָס לעבען אויף דער פיעדעל
פאר דער נויט געשפּיעלט קאַנצערט,
און די נויט האָט אפלאָזירט מיר,
און מיט גרויס געפיהל געהערט.

און זי האָט מיר רייך בעשאַנקען,
ווי ס'ערלויבט נאָר איהר פערמעגן:
האָט מיט דערנער אויסגעשאַטען,
אויסגעשפּרייט מיין לעבענס וועגן..

שווער

א, מענשען אהער,
דער וואָגען איז שווער
איד קען מעהר ניט פיחרען,
א, נעהמט וואָס אראָפּ,
אביסעל, א טראָפּ,
די משא — ניט שפירען!

דער וואָגען געפאקט
און זאמדיג דער טראקט —
עס ברעכען די גליעדער:
א, נעהמט זיי אוועק
די פעקלעך און פעק —
איד פאל באלד אנידער!

דאָס אייביגע ליעד.

וואָס שאף איד, וואָס זינג איד?
 מיין חבר, דו פרעגסט —
 כ'מאך נייע נגונים
 צום אייביגען טעקסט.

„בויעת אפיד“ —
 איד פיהל עם און ווייס —
 „דיין ברויט זאלסטו עסען
 מיט בלוטיגען שווייס“.

„זאלסט שמענדיג זיך מיהען
 אין גאס און אין שטוב,
 „עד שובד“ — ביז וואנען
 וועסט קומען אין גרוב“.

די תורה, מיין חבר,
 הויבט אן זיך דערמיט,
 און ס'נעהמט גאר קיין ענדע
 ס'פערשאלטענע ליעד....

אַרימעס לעבען ...

אַרימעס לעבען! נאָר שטענדיג זיך מאַטערן.
 שטענדיג צו לעבען אין נויט:
 כוחות די יונגע, די פרישע צו פטר'ן,
 זוכענדיג — טרוקענעם ברויט!

וואַנלען און וואַנרערן! וואו טאָגען ניט נעכטיגען,
 נעכטיגען ניט, וואו געטאָגט!
 הערען דאָס שפעטען פון ביידערטרעכטיגען,
 שווייגען — קיין וואָרט נישט געזאָגט!

בוקען זיך, בייגען זיך נידעריג, נידעריג.
 ברעכען דעם קערפער אויף האַלב:
 רעדען תחנונים און וויינענדיג, ציטעריג,
 בעטען ביין גאַלדענעם קאלב! ...

שטיקען פערלאַנגען און שטרעבונגען קראַפטיגע,
 שטיקען און דריקען אין האַרץ:
 בלומען פון יונגע, די פרישע, די זאפטיגע,
 לאַזען צו טרעטען אויף שוואַרץ! ...

צום העמערייל

אח, העמערייל, העמערייל, קלאפ!
 שלאג שטארקער א צווייטק נאך א צווייטק!
 קיין ברויט איז אין שטוב נישטא,
 נאך צרות און לייך אהו אן עק!

אח, העמערייל, העמערייל, קלאפ!
 דער זייגער—ער שלאגט שוין באלד צוועלף;
 די אויגען זיי מאכען זיך צו —
 גיעב כחות — א, גאטוניע העלף.

אח, העמערייל, העמדיל, קלאפ!
 שלאג שטארקער די צווייטקעס, שלאג גיד,
 ביז מארגען מוז פארטיג שוין זיין
 דער גבירה'טעס טאכטערל'ס שיד!

אח העמערייל, העמערייל, קלאפ!
 ניט גליטש פון מיין האנד זיך ארויס!
 מיין איינציגער שפייזער ביזט דו,
 פון הונגער אהו דיר געה איך אויס!...

שווארצע פרעק

(פאראָדיע)

שווארצע פרעק און ווייסע קליידער,
יעדע פרוי — א ליעבעס וועזען,
רעסטאָראַנען און טעאַטערס —
וואַלטען טאַלערס נאָר געוועזען!

טאַלערס אין די פוסטע טאַשען,
וואַלט איד אלץ געקענט געניסען.
אח צו זעהן עם בלוז מיט ד'אויגען,
ווערט דאָס האַרץ צופלאַצט, צוריסען!

כ'וועל צוריק אהיים ענטלויפּען,
וואו די קליינע שטיבלעך שטעהען,
וואו די ווייבלעך טראַגען הייבלעך,
און די קינדער באַרוויס געהען.

כ'וועל צוריק אהיים ענטלויפּען,
וואו עם פאשע זיך די ציעגען;
וואו דעם שענסטען, גרעסטען רעטאָד
קען מען פאר א נראשען קריגען:

כ'וועל צוריק א היים ענטלויפּען,
וואו עם קלאפּען ניט קיין רעדער;
וואו פון הייזעל ביז צום קלייזעל,
געהט צו פום פאמעליך יעדער.

זיי געזונד, דו שטארט, דו טייוועל,
זאל קיין גוטער דיד ניט קאנען. —
כ'וועל צוריק אהיים ענטלויפען
און מיט טרערען דיד דערמאנען.

אויף אַ קבר

קיינעם וועט זיין טויט נישט ריהרען.
קיינער וועט זיין טויט נישט שפירען:
שטיל וועט מען אוועק איהם פיהרען
אויפ'ן בית-הקברות פֿעלד.

שטיל וועט מען זיין ארון טראָגען
און קיין שבחים וועט מען זאָגען.
קיינער וועט נישט וויינען, קלאָגען.
וואָס איין אַרעם־מענשעל פֿעהלֿט:

קיין מצבה און קיין זכר,
אַז געוועזען איז אַ הויכער
און אַ דארער, און אַ בלייכער
אַרים מענשעל אויף דער וועלט...

און ווי לאַנג האָט ער געליטען:
און ווי לאַנג האָט ער געשטריטען:
אַ, ער האָט זיך דאָך געראַנגעלט,
ווי דער גרעסטער העלד!...

צו אַרימע יונגעלעך

שפיעלט יונגעלעך, שפיעלט אייד, פערגעסט אייער נויט,
 נאָר בעט ביי די מאמעס קיין שטיקעלע ברויט ;
 די מאמעס זיי האַבען אין שטוב דאָרט גענוג ;
 ווער ס'לאַטעט, ווער ס'וואַשט דאָרט, ווער ס'זיצט ביי דער וויג.
 שפיעלט יונגעלעך, שפיעלט אייד, אויף דרויסען איז פריי,
 אַז — זעהט איהר, עס טראַגט זיך אַ פייגעל פערביי.

שפיעלט יונגעלעך, שפיעלט אייד, פערטשעפעט גאָר ניט
 דעם אלטען רב בערען, וואָס געהט טריט ביי טריט.
 אַ, זעהט איהר זיין בליק, ווי ער קוקט אזוי טריעב,
 דאָס שפיעל אייערס שטעכט איהם, ער האָט עס ניט לייעב.
 דאָס לעבען דאָס הארטע האָט האַרט איהם געמאכט —
 אַ, יונגעלעך לייעבע, פאר אייד ניט געדאַכט !

שפיעלט יונגעלעך, שפיעלט ! נאָר אַהן טומעל, אַהן האסט,
 נאָר שפיעלט אייד אזוי ווי פאר אַרעמע פאסט !
 און שפיעלט איהר אין פערדלעך, טאָ שמויסט ניט דאָס פערד ;
 עס וועט איהם איין אמת'ער פערד זיין בעשערט ;
 עס וועט איהם דאָס לעבען נאָר נעמען אין שפאן,
 אַ, שמויסט איהם ניט קינדער, אַ שוינט איהם ביז דאָן !...

מאי קא משמע-לן?...

1.

מאי קא משמע-לן דער רעגען ?
 וואס'זשע לאזט ער מיר צו הערען ? —
 זיינע טראפענס אויף די שויבען
 קויקלען זיד, ווי טריעבע טרעהרען.
 און די שטיוועל איז צוריסען,
 און עס ווערט אין גאס א בלאטע:
 באלד וועט אויף דער ווינטער קומען —
 כ'האב קיין ווארעמע קאפאטע...

.....

2.

מאי קא משמע לן דאס ליכטעל ?
 וואס'זשע לאזט עס מיר צו הערען ?
 ס'קאפעט און עס טריעפט איהר חלב
 און ס'וועט באלד פון איהר נישט ווערען.
 אזוי צאנק איד דא אין קלייזעל,
 ווי א ליכטעל, שוואך און טונקעל,
 ביז איד וועל אזוי מיר אויסנעהן
 אין דער שטיל, אין מזרח-ווינקעל...

.....

3.

מאי קא משמע לן דער זייגער?
 וואס'זשע לאזט ער מיר צו הערען,
 מיט זיין געלבען ציפער-בלעטל,
 מיט זיין קלינגען, מיט זיין שווערען?

ס'איז אן אנגעשטעלט בלי,
 ס'האט קיין לעבען, קיין געפיהלען,
 קומט די שעה, דא מוז ער שלאנגען,
 אהז זיין רצון, אהז זיין ווילען...

.

4.

מאי קא משמע לן מיין לעבען?
 וואס'זשע לאזט עס מיר צו הערען?
 פוילען, וועלקען אין דער יוגענד,
 פאר דער צייט פערעלטערט ווערען.
 עסען „טעג“ און שלינגען טרערען,
 שלאפען אויפ'ן פויסט דעם הארטען,
 טוירטען דא די „עולם-הזה“
 און אויף עולם הבא ווארטען...

אין א לאנד

אין א לאנד א ווייטען, ווייטען,
 אַכגעשניטען פון דער וועלט,
 אין א שטיבעלע אן ענגער —
 שמאַכטען זיי פאר הונגער, קעלט...

אַלע קליידער — שוין צוריסען
 און דאָס לעצטע העמד צופליקט,
 פון די באקען איינגעשרומפען
 פון דעם הונגער וואָס זיי דריקט.

שווייגען אלע — און די אויגען
 קוקען ערנעץ בלינד און שטאר:
 אויף די פנים'ער פערנגליווערט
 ליגט א פחד און א צער.

שווייגען אלע — ביז זיי פאלען
 און זיי שרייען בלוז פון שלאָף,
 ווי זיי וואַלטען אין דעם הלום
 פון דער וועלט געזעהן דעם סוף.

איינער בלוז קען דאָרט ניט שלאָפען
 און ער שטעהט און ווארט שוין לאנג...
 אין זיין הארץ האָט נאָך די האַפנונג
 ניט געענדיגט איהר געזאנג...

און ער האלט די אויגען אָפּען,
 קוקט אין פענסטעריל אַרויס,
 און ער זעהט א ים א ברייטען
 און א שיף — זי שווימט פאַראוים!

ס'קומט די שיף פון ווייטע לענדער
 צו בעפרייען זיי פון נויט,
 און די שיף איז אָנגעלאדען
 אי מיט קליידער, אי מיט ברויט...

די מאַטראָזען איילען, איילען...
 און דער גוטער קאפיטאן
 טרייבט די שיף אלץ פאַרווערטס,
 ווי פיעל קראפט ס'איז נאָר פאַראַן!

„העי מאַטראָזען, ניכער!“ הערט ער
 ווי דער קאפיטאן ער שרייט...
 און די שיף זי יאָגט אלץ שנעלער
 און די שיף איז שוין ניט ווייט.

ביו ער איז צו לעצט געפאלען
 און איז איינגעשלאָפּען טיעף,
 און מיט צוגעמאכטע אויגען
 נאָר געזעהן, ווי ס'שווימט די שיף...

דער גמרא ניגון

וואס'זשע קלאנגסטו ביי דער גמרא,
קלויזניק בלאסער, קלויזניק ליעבער,
און דיין וויינענדיגער ניגון
איז מיין הארצען געהט אריבער:

און מיין אויג איז פייכט געווארען,
מיט א טרער איז עס פערלאפען.
קלויזניק בלאסער, קלויזניק ליעבער,
זאג וואס האט מיט דיר געטראפען?

צי דו בענגסט א היים נאך דיינע
טאטע, מאמע, שוועסטער, ברודער,
וואס אהן זיי ביזטו געבליעבען,
ווי א שיפעל אהן א רודער.

אדער אויפ'ן „טאג“ ביי לייב'ען
ביזט א לאנגע צייט געזעסען,
ביז מען האט געזאגט: „נו כחור,
נעם די קווארט און וואש זיך עסען“?

אדער אפשר גלאט דו שעמסט זיך
עסען ברויט אויף פרעמדע טישען
און מיט בלוט, מיט הייסע טרערען
שלינגסט אראפ דו יעדער ביסען?

אדער ס'פעהלט דיר אויס א „מאנטאג“
 און עם האט דיר שוין געטראפן
 ניט איינמאל זיך לענען הונגריג
 אויף דער הארטער באנק און שלאפען?

און דו האסט זיך איצט דערמאנט אלץ
 און דו קענסט עם ניט פערטראגען.
 און ביי רבא'ן, ביי רב פפא'ן
 ווילסטו איצט דיין וועה אויסקלאגען.

העכ'זשע העכער אויף דעם ניגון
 שטארקער, העכער דרעה די טרעלען:
 ביי די הייליגע נגונים
 דארף זיך עסען גאר ניט וועלען...

נאכט און קאלט...

נאכט און קאלט. דאָס קליינע שטיבעל
קוקט וו' א גרויסער קבר אויס,
און דאָס אַרימע געזינדעל
קען פון דאַרטען ניט ארויס.

און די שויבען פון די פענסטער
קוקען אזוי שטאר און ווילד,
ווי די אויגען פון געשטאַרב'נע — —
דרויסען שפיעלט דער ווינד און שפיעלט.

ס'שפיעלט דער ווינד א מתים־נגון
הינטער שטיבעל אויף דער גאס,
און די מתים אין דעם שטיבעל
האַרצען צו אַהן צער, אַהן כעס...

די פרוי

אויף א שמאלען הויפ'ל,
וואו עס שוועבט די נויט,
שמעהט די שווארצע מטה,
און פערצעהלט פון טויט.

ווער עס געהט פאראיבער
שמעלט זיך פלוצים אב,
און די הענד פערברעכט ער
שאקעלט מיט'ן קאפ.

און פון שטיבעל רייסט זיך
יאמער און געשרעה,
ס'נעהמט אדורך די זעלע
מיט א ווילדען וועה!

און די ווייבער — שכנה'ם —
קומען זיך צונויף,
און די קוואלען טרערען
עפענען זיך אויף.

איינע וויינט און טענה'ט:
„זאלסט א מליצה זיין
כ'האב געוואוסט דיין לעבען —
פול מיט נויט און פיון.

פלענסט מיר אויס דערצייהלען
דיינע צרות פעק,
ווי עם איז דיין לעבען
טרויעריג אוועק:

ווי דו ביזט געוועזן
יונג א מאַל און שיין,
נאַר דו ביזט געוואקסן
עלענר און אליין,

ווייל דיין ליעבע מוטער
איז געשטארבען יונג,
און דיין ביזע מוהמע
מיט איהר גלאטער צונג

פלענט דיר זידלען, שילטען,
שלאַגען אַפט מאַל אויך;
פלענסט עם שטיל פערטראַגען;
וויינען, נאַר ניט הויך...

און ווי נאַכרעם האַסטו
חתונה געהאַט
און פערוועלסט געוואַרען,
ווי פון בוים א בלאַט:

פריהער פון דער שוויגער
און פון מאן דערנאָך,
און פון אַרים לעבען,
און פון שווערען יאָך;

און פון „האדעוואניע“ :
 מאזלען. דיפטעריט...
 און פון „יונגע“ קברים —
 (שמארקער גאט, בעהיט!...)

פון דער שכנה'ס מענות,
 פון איהר גלאטען מויל
 יאמערען די ווייבער,
 וויינען אויפ'ן קול...

א. די קלוגע שכנה
 האט זיי אויס געזאגט
 דאס, וואס טיעף אין הארצען,
 יערע פון זיי טראגט...

און די טרערען פאלען,
 גיעסען זיך אראפ
 אויפ'ן קאלטען קערפער,
 אויפ'ן טויטענס קאפ...

דער מענש

נעהט אריין אנ'ארימאן
 מיעד און איינגעבויען.
 שמעלט זיך שטיל אוועק ביי'ן שוועל,
 הייבט און ווארפט די אויגען.

יעדעס מענשליכעס געפיהל
 אין זיין אויג פערלאשען.
 און ער שמרעקט אויס שטום די האנד,
 בעטעלט שטום א גראשען.

ס'איז דער מענש! די קרוין דער וועלט,
 ס'העכסטע פון די בריות! —
 זעהט, ווי ניעדעריג ער איז,
 ווי געמיין, ווי מאום!

קליינע ווערים דארט אין דר'ערד
 זיינען זעלבסט זיך שפייזער,
 און דער מענש, די קרוין, די קרוין,
 בעטעלט אין די הייזער!..

אַרימע מענשען

אונזער שכל, אונזער חכמה,
אונ'זרע קלוגע, שארפע ווערטער,
הערט מען נישט אין קיין געוועלשאפט,
קלינגען נישט אין קיינע ערטער —

שטארבען אָב מיט אונז צוזאמען, —
שטארבען אָב מיט אונז, קבצנים, —
קיינער ווייס פון אונזער שכל,
און מיר הייסען די נאַראַנים.

אונזער שיינקייט, גאָט'ס מתנה,
מערקט נישט קיינער, זעהט נישט קיינער,
ביז עס עסט אונז אויף דער דלֶת
און מיר בלייבען הויט און ביינער.

און דעריבער, אז מיר ריידען
לאָזען מיר אראָב דאָס פנים,
און די ווערטער שטיל, געוואוינען,
ווי עס פאסט פאר אונז, קבצנים.

און דעריבער, אז מיר שטארבען
מאכט מען נישט קיין גרויסען וועזען.
ווי אַ רויך ווערט גיך פערשוואונדען,
ווי נאָר קיינמאָל נישט געוועזען...

צו אַ ברודער

דער הימעל פערצארענט,
די ווינדען — זיי בלאזען;
וואו ביזטו, מיין ברודער,
פערנעסען, פערלאזען?

וואו ביזטו פערווארפען,
אין וואס פאר א שטערטיל?
צי האסטו א דירה,
צי האסטו א בעטיל?

איך זעה אויפ'ן הימעל
די וואלקען זיי שוועבען;
און זעה איך זיי שוועבען —
דאן ווייס איך דיין לעבען.

עס דרינגען די קלאנגען
פון ווינד אין מיין אויער;
עס גיעסט זיך מיר, ברודער,
אין הארצען דיין טרויער...

ווינטער-ליעדער

1.

עס דוקט זיך דער ווינטער
 אריבער דער וועלט,
 און שרעקט אָב דעם עולם
 מיט ווינטען און קעלט.

און חיים דער סטאַליער
 פאר שרעק אין נאַר טויט,
 ער האָט אין דעם זומער
 פיעל הייזער געבויט:

געמאכט זיי אי ווארים,
 געמאכט זיי אי פעסט,
 עס זאָל צו זיי האַכען
 קיין שליטה די פרעסט.

פערדיכטען זיין הייזעל
 האָט ער נאַר פערפעהלט,
 אריין זאָל ניט קומען
 די בעמערע קעלט.

דאָס דעכעל אין לעכער
 האָט ער ניט פערדעקט,
 ער האָט ניט אפילו
 די שפאלטען פערשמעקט.

אוי, ארמער! דיין ארבייט
האט אלעם בעהיט
פון גרויזאמען ווינטער,
נאר דיר אליין — ניט!...

2.

און לייבעל דער שניידער
 — א יודעל קיין גבר —
 אַט ממש א לולב,
 אזוי איז ער דאָר !

און דארף ער ארויסנעהן
 איז מאַרק, צי איז גאס,
 פערשעלט ער דאָס לעבען
 איז ביז און איז כעס.

ער האָט ניט ערווארטעט
 דעם ווינטערס בעזוך,
 עס פרעסט זיינע ליפען
 א ביטערער פלוד...

געארבייט האָט לייבע
 ווי טאָג אזוי נאכט, —
 און האָט דאָד קיין בגד
 צום ווינטער געמאכט !

ער האָט פון נאָד פסח
 ביז סוכות געניהט,
 אין ווארימע בגדים
 פיעל מענשען בעקליידט.

נאר זיך עפעס מאכען,
ס'איז פשוט א שאנד!
האט ער ניט בעוויזען:
פערקויפט איז זיין האנד!

דאָס געבעט

עס הערט זיך דער דונער פון ווייטען,
 עס בלענדט אין די אויגען דער בלייז: —
 א, גאט האב רחמנות, די אר'מע
 פון ביזען געוויטער בעשיץ.

וואָס ארבייטען שווער אויף די פעלדער,
 געפינען זיך ווייט פון דער היים
 און האַבען קיין ארט, וואו זיך שיצען,
 קיין שייער, קיין דעכיל, קיין בוים!

וואָס זיינען אוועק אונטערוועגענס,
 די פוהרען מיט משא פערלייגט
 און ווייט איז פאר זיי נאָך א קרעטשמע,
 און ווערען פון רעגען צווייקט.

וואָס שמעהען אין מארק מיט די קוישען:
 מיט עפיל, מיט גרינס און מיט ברויט —
 און אלע, וואס זענען איצט דרויסען,
 וואס טרייבט זיי דער הונגער און נויט.

און אלע וואס זענען פערואגעלט,
 וואָס האַבען קיין ווינקעלע ניט, —
 די אלע פון ביזען געוויטער
 בעשירמע זיי, גאט, און בעהיט !

דער אידישער אזרא

אלע אבענד קומט דאס מיידעל
 צו דעם ברונעם שעפען וואסער :
 זי בעגעגנט דאָרט א יונגעל,
 יעדער אבענד ווערט ער בלאסער.
 „זאָג ווער ביזטו?“ האט זי טרויעריג
 איהם א מאָל א פרעג געגעבען —
 „דיין געבורטסאַרט וויל איד וויסען,
 וואו דו האָסט פערבראכט דיין לעבען?“
 און ער האט איהר שטיל געענטפערט :
 כ'בין פון עלענד, נויט א זינגער ;
 מיין געבורטסאַרט איז די „ליטא“,
 וואו מען שטארבט אין גאס פון הונגער...

א געזינד זאלבע אכט.

א געזינד זאלבע אכט,
און בעטען נאָר צוויי, —
און קומט אָן די נאכט,
וואו שלאפען דאן זיי ?

דריי מיט'ן מאמען,
און דריי מיט דער מאמען —
הענטלאך און פיסלעך,
געפלאכטען צוזאמען.

און קומט אָן די נאכט,
מ' דארף מאכען די בעטען,
דאן העכט אָן די מוטער
דעם טויט אויף זיך בעטען.

זי מיינט מיט אנ'אמת, —
עס איז נישט קיין וואונדער :
אויף ענג איז אין קבר,
דאך ליגט מען בעזונדער...

עם פוילט

דראבנע טראפען גיעסט דער רעגען
לאנגע שטונדען נאכאנאנד :
מיט דעם קוישעל עפעל, בארנעם
זיצט די ארמע ביי א וואנד.

זי בעטראכט מיט אננסט און שרעקען
איהר פערמענען און איהר גרוילט,
און מיט ציטערדיגע ליפען
קלאנט זי שטיל : עם פוילט, עם פוילט !

יעדער קונה, טראכט די ארימע,
טאפט די פרי, דריקט און דריקט
און דערצו נאך האט די רעגענס
אזוי פריה גאט אנגעשיקט.

אלע פרעסען, אלע דריקען,
גאט און מענשען — ווי דאס גרוילט !
און צוזאמען מיט איהר סתורה
זיצט די ארימע און פוילט...

די יוגענד

איד וועל געהן מיין יוגענד זוכען.
 ס'איז א שאד די בעסטע יאהרען
 איד גערענק דאך אלע ערטער,
 וואו איד האב זיי אנגעווארען.

כ'קום פערביי א קליינעם שטיבעל,
 כ'האב געלערענט דארט אין חדר:
 מיט א קאנטשיק זיצט דער רבי —
 ס'נעהמט מיין זעלע דורך א שוידער:

מיט א קאנטשיק זיצט דער רבי,
 די תלמידים אין איין קלעמען. — — —
 קינדער־יאהרען, שווארצע יאהרען,
 ניין, איד וועל אייד איצט ניט נעהמען!...

געה איד ווייטער זוכען, זוכען
 מיינע יאהרען וואס פערפלויגען:
 שטעהט א שטיבעלע א קליינעם,
 איינגעהויקערט, איינגעבויען.

און עס עפענט זיך א טירעל
 און עס בייזערט זיך און סקריפעט,
 טאטע־מאמע זיצט אין ווינקעל
 און א קינד אין וויעגעל חליפעט.

און א שוועסטער שילט א ברידער,
און פון לעמפעל שפארט א רויך, —
יאחרען יונגע, יאחרען שווארצע,
ניין, איד לאז אייד איבער אויך! ...

אין דער אַרימער גאס

און וואו נאָר דו טהוסט זיך א קעהר,
 אין דער אַרימער גאס אז דו געהסט,
 דערזעהסט דו א טרעהר נאָך א טרעהר
 און זוכסט פאר דעם עלענד א טרייסט.

און קוקסט דו זיך טיעפער ארום,
 דאָן זעהסט דו — מען פאלט און מען פאלט,
 דאָן נעהמט דיך א שוידער ארום,
 און אויפהויבען ווילסט דו זיי באלד.

עס ברעכט דיר דיין הארץ, דיין געמיט
 זיי טהוען דיר אַל אַזוי וועה —
 נאָר אויפהויבען קענסט דו זיי ניט,
 דו פאלסט נאָר צוזאמען מיט זיי...

ווי קום איך ?

ווי קום איך צו זינגען ? פון וואנען מיין קינד !
ביי אונז האט אין קוימען געברומט נאך דער ווינד:
די קינדער — זיי פלעגען נאך זינגען : האם ! — האם !
און אפטמאל די מאמע — א קללה צום גראם.

ווי קום איך צו שיינהייט ? פון וואנען. מיין קינד !
דער וועג צו די פעלדער — דורך גוים און הינד...
די גאס איז געווען אזוי ארים און וויסט,
ביי איטליכער טיר נאך — א בערנעלע מיסט...

II.

בענשאפס און פרייהיים.

וואָס איך האָף

וואָס איך האָף און וואָס איך וויל,
וועל איך אייך ניט זאָגען, —
איך וועל וואַרטען, וואַרטען שטיל
ביז ס'וועט נעהמען טאָגען.

און דער ערשטער זונען-שמראהל
וועט אייך שוין דערצייהלען,
וואָס איך האָב אין האַרצענס קוואַל
טיעף פון אייך פּערהיילען.

און דאָס ערשטע פייגעל-ליעד
וועט אייך שוין פּערקונדען,
וואָס איך האָב געוויינט ביז מיעד
אין די שוואַרצע שטונדען...

ווען איך זעה...

ווען איך זעה די בויער בליהען.
און די פייגעל שוועבען. פליהען:
ווען פון הימעל, ווי א כלה,
שמייכעלט ליעב די זון פאר אלע, —
פרעג איך טרויריג, פול מיט קומער:
וואס בעדייט עס — איז דען זומער?
*

ווען פערדארט איז בוים און צווייגעל,
פייגעל זעה איך נאך אין שמייגעל:
ווען די זון ווערד גאנץ פערשווינדען
און עס היילען ביזע ווינדען, —
פרעג איך ניט: וואס זאל'ס בעדייטען?
כ'ווייס די צייטען, כ'קען די צייטען! ...

א. גיכער משיח

א. גיכער משיח. א גיכער שוין, קום!
 עס רינגעלט די גאנצענע וועלט שוין ארום,
 ווי ניפטיגע שלאנגען דער הונגער און נויט,
 און הפקר און פחד, און אננסטען און טויט.
 עס וויל שוין ניט אלעמען שפייזען די ערד —
 א. קום שוין, משיח, אויפ'ן ווייסנקען פערד.

*

א. קום שוין משיח! עס דריקט אומעטום
 די קייטען פון קנעכטשאפט ארום און ארום;
 עס האט שוין קיין ארט דאס אונשולדיגע בלוט,
 וואס שפריצט און וואס גיעסט זיך פון אונטער דער רוט.
 עס ראסטעט פון מענשליכע בלוט שוין דער שווערד —
 א. קום שוין, משיח, אויפ'ן ווייסנקען פערד!...

וואָס שמעהט אונז נאָך פאַר ?

וואָס שמעהט אונז נאָך פאַר
איז עתיד אין ווייטען.
וואָס וועלען מיר זעהן
איז קומענרע צייטען.

צי וועט מען אלץ הערען
די זיפצען און טרערען
פון אַרמען און שוואַכען ?
צי וועט אלץ פערטימלען
די ערד און די הימלען
פון רויבער דאָס לאַכען ?

צי וועט נאָך אלץ הערשען
דער ביקס און דער שווערד,
מיט מענשען-בלוט פעטער
צו מאַכען די ערד ?

צי וועט נאָך אלץ קלינגען
פון קנעכטשאַפט די קייטען —
איין ברודער זאָל דיענען,
פערקויפט זיין דעם צווייטען ?

וועט אלץ נאָך זיך ציהען
פאַר אמת די שלאַכט ? —
אך, ווער וועט פאַרט זיענען —
דער טאָג, צי די נאכט ? ...

צום פריהלינג

קום שוין, ליעבער פריהלינג, קום.
 דען עס שמאכט דא יעדע בלום.
 און די אַרמע, צארטע רוין,
 שמעהט אַהן קנאַספּען, נאַקעט, בלוין.
 אויך דער שטאַרקער אייכענבוים
 שמעהט פּערמאַטערט, אַטהעמט קוים.
 און די פּויגעל וואַגלען לאַנג
 אין דער פּרעמד דאָרט, אַהן געזאַנג...

פּייגעל! ווי כ'דערמאָהן אָן זיי
 טהוט דאָס האַרץ מיר אזוי וועה...
 זיי פּעריאַנט, אומזיסט, אַהן זינד,
 האָט דער בייזער ווינטער־ווינד,
 און דער וואַלד אין וויסט און לעער —
 נאָר אין נאָרע ברומט דער בער...
 פּריהלינג, פּריהלינג, גיכער קום
 און די פּייגעל קעהר אונז אום!

פּריהלינג, פּריהלינג, קום געשווינד,
 נאָר אַהן שטורעם, נאָר אַהן ווינד.
 ס'האַט דער ווינטער יעדען זאַפּט
 אויסגעוויגען, יעדע קראַפּט.
 אוי, דער וואַלד אין קראַנק און מיר,
 האָט שוין ניט קיין גאַנצעס גליעד,
 שטראַהלען, שטראַהלען ברענג איהם פּיעל,
 הייל איהם, הייל איהם, אַבער שטיל...

צו מיין הארץ

וואָס קלעמסטו מיין הארץ, אָ דו סינדערשעם הארץ
 ס'איז צייט שוין צו ווערען דיר קליגער:
 דו לעבסט אין א צייט, ווען יעדער איז האַרט,
 ס'פּערוואַנדלען זיך פייגעל אין טיגער.

דו לעבסט אין א צייט דאָך פון אייזען און שטאַהל, —
 אַ הערסט דו דאָס רוישען, דאָס קלאַפּען? —
 דאָס אַטהעמט די וועלט מיט איהר ריזיגער ברוסט,
 ווי א גולן, וואָס וויל אלץ פּערכאַפּען!

דו לעבסט אין א צייט, ווען עס ווערען פּערשטיקט
 געפיהלען און ליעדער, און טרעהרען:
 ווען ס'הערשט נאָר דער האַרטער מעטאַל און ער דריקט,
 נאָר דו ווילסט אלץ האַרטער ניט ווערען...

און האַסטו דיין זעעלע...

און האסטו דיין זעעלע דעם טייוועל פערקויפט
און פעק אסינגאַציעס גענומען. —
זיי רוחיג, מיין חבר, ניט שרעק זיך, דו וועסט
א זעעלע א צווייטע בעקומען.

זי וועט נאך זיין שעהנער, געזינטער ווי פריה'ר,
זי וועט דיר נישט וועה טהון, ניט שמארצען,
און גוטס וועט זי טהון נאך, און ריין וועט זי זיין,
עס וועט זי קיין פלעק ניט פערשווארצען.

און האַסטו דיין זעעלע דעם טייוועל פערנארט,
ער האט דיר א מיטאג געגעבען,
דא ביסטו פערלאהרען, מיין ארימער פריינד,
עס איז שוין צובראכען דיין לעבען.

דער טייוועל, ער האלט ניט דיין זעעלע פיעל צייט —
ער וועט זי צוריק דיר אומקעהרען.
זי וועט אבער פוילען און וועלען ביי דיר,
און שווארצער און שווארצער אלץ ווערען...

בוימער

ווינטער זיינען הויל די בוימער,
ווי פערשטיינערט שטעהען זיי,
און דער קאלטער פראסט ער פֿרעסט זיי
און דער הימעל שיט מיט שניי.

און מיט קאלטקייט פון א דענקער
טראכטען זיי אין הארץ דערביי :
וואס דער ווינטער איז אלץ בייזער,
וועט אלץ ליבער זיין דער מאי.

דער פרייער ים

שמעל דעם לעבען ניט קיין כללים,
 ניט פערצאם!
 זאל עס פריי און האסטיג פליעסען.
 ווי דער ים!

דו וועסט זאגען: „ס'איז געפעהרליך“ —
 כ'ווייס אליין:
 אבער זעה! דאס בילד ווי הערליך.
 און ווי שוין!...

דער אַדלער

ב'האָב געזעהן דעם אדלער
אין א שטייג פון אייזען.
וואו ער קען זיין פליהען
קיינמאל ניט בעווייזען:

וואו די פליענעל זיינע,
ווען ער וויל אויסחייבען.
ווערען זיי צושלאגען
אז די גראטעס אויבען...

און איד האב געזעהען
אויף זיין בליק דעם שארפען...
וואס ער פלעגט דער נאכדעם
פון דער שטייג מיר ווארפען...

און איד האב געלערענט,
וואס הייסט פ ר י ה י י ט זוכען.
דריקער צו פערדאמען
און געפאנגשאפט פלוצען...

די צייט

די צייט — זי איז אן אלטע פרוי,
 אהן שכל, אהן פערשטאנד,
 זי זיצט זיך רוהיג אויפ'ן שטוהל
 און שטריקט א זאק אין האנד.

די מענשען, איהרע קינדערליך,
 זיי שלאגען זיך ביז ברוט, —
 זי הערט עס ניט, איהר ארט עס ניט:
 זי זיצט און שטריקט בערוהט.

די מענשען, איהרע קינדערליך,
 די שווערע נויט זיי דריקט, —
 זי שפירט עס ניט, זי פיהלט עס ניט:
 זי זיצט און שטריקט און שטריקט!

א, דומע פרוי, ביז וואגן, ביז וואגן?
 עס האט דאך אלץ א חק!
 זי גיט א נעניץ שלעפריג: האאא? —
 און שטריקט זיך אלץ איהר זאק...

די נייע סחורה

כ'האָב געבראכט א סחורה
אויפ'ן וועלט־יריד:
עכטע, ריינע לייעבע —
ס'פינקעלט און עם גליהט! ...

פאר דער עכטער סחורה
בעט איד נישט קיין געלד,
כ'וויל נאָר גליק און נחת
ברענגען אויף דער וועלט.

„נעמט אומזיסט די סחורה!“
רוף איד הויך און שטארק.
נאָר פון ווילדען לאכען
הילכט דער גאנצער מארק.

„א, דו נייער סוחר —
ביזט אונז שוין בעקענט!
נאָר דיין שענע סחורה
טראַגט נישט קיין פראַצענט.“

אונזער גאנצער האנדעל
וועט פערנגעהן, ווי ווינד —
קענסט ניט דעם יריד נאָר,
ביזט נאָר נאָר א קינד.“

— „ניין איך בין קיין קתד נישט —
האנדעל ווייס איך גוט : —
זיינע פונדאמענטען:
פרעמדע שווייס און בלוט...”

די קירכען-גלאַקען

אד, וואָס קלינגט איהר קירכען-גלאַקען!
 הערט שוין אויף! נענוג נעשראַקען
 האַכען איי'רע ווילדע טענער
 אונזער אַר'מע וועלט!

אייערע טענער, דאכט זיך רופען
 צו פערברענען מענשען גוף'
 אויף די הויכע עשאַפאַטען,
 וואָס איהר האָט געשטעלט:

איי'רע טענער, רופען הענקער
 צו מאַרטירען יעדען דענקער,
 יענעם קאַפּ אראָב צו האַקען,
 וועלכער בייגט זיך ניט:

א, איהר ווילט די וועלט פערווייענען
 מיט א שוואַרצען, טויטען ניגון
 און פערדעקען מיט א מאַנטעל
 פון א יעזואיט!

כ'האַב א נייעם גלאַק בעשאַפען,
 צו ערוואַכען טויטע שקלאַפען —
 ניט אין קירכען. — אין דער לופטען
 הענג איד איהם ארויף:

ניט צו שרעקען, נאָר צו וועקען
נאָר די וועלט אין אלע עקען.
קלינגט ער מוטהיג, רופט ער פּרעהליד:
שטעהט צו לעבען אויף!

איצט פערשמעה איך...

איצט פערשמעה איך, וואס די פייגעל
זינגען אזוי לוסטיג, פרעהליך:
איז דעם גרויסען וואלד דעם גרינעם
הערשט ניט איבער זיי קיין מלך.

יעדעס גרעזעל, יעדעס בלימעל
איז פאר אלע פריי און אפען,
און די וואהנונגען בחנם —
אלע האבען וואו צו שלאפען...

איצט פערשמעה איך, וואס די פייגעל
זינגען, קלינגען — ליעב און ליעבער:
אך, זיי זינגען, וואס זיי ווילען,
קיינער, קיינער שלאגט נישט איבער...

דער סוד

ווי עם שרעקען מיד געשמאלטען,
וואו איד שטעה און וואו איד געה!
שרייען וואָלט איד, נאָר מען טאָר ניט,
אוי, ווי ברענט דער שטומער וועה.

ס'איז א סוד און ס'ווייסען אלע
און עם שווייגען אלע שטיל:
איד ערלויב מיד נאָר אויסרופען:
אוי, קרבנות אזוי פיעל!

נאָר ענטפלעקט דעם סוד ניט קיינעם
ווען איהר ווייזט זיך אויפ'ן נאָם,
לאַזט די שטיינער טרוקען ווערען,
זעהט, זיי זיינען אזוי נאָם!

זעהט, די ווייסע הויכע הייזער
שטעהען אלע נאָר פערפלעקט — — —
ניט ענטפלעקט דעם סוד פאר קיינעם,
עהרער איהר האָט אַנגעפרעגט...

עפּים הער איד

עפּעס הער איד שטימען ברומען
איז דאָס ווייטע — נאָהנ'טע לאַנד ;
רופּט מען מיך אהין צו קומען ? —
ס'איז בעקאנט און אונבעקאנט...

עפּעס הער איד ווינרען בלאָזען —
גלעטען זיי, צי טרייבען זיי ?
זאָל איד צו מיין לאַנד זיך לאָזען ?
עפּעס גלויבט זיך און ס'טהוט וועה...

עפּעס הער איד פייגעל זינגען.
אז דער ווינטער האָט געעקט ;
זאָל מיין ליער אין האַר אויך קלינגען ?
עפּעס ציהט און עפּעס שרעקט !...

אין ווינטער

זאט די פערד, דאס שליטען — ניי
 און דער וועג איז ברייט און פריי...
 פוהרמאן, פוהרמאן, זאלסט מיר טראגען.
 פרענסט: וואוהין? איר קען ניט זאגען...

כ'ווייס קיין ציעל און ווייס קיין וועג
 אין די קורצע ווינטער טעג...
 ביז איר וועל מיין וועג בעקלערען
 קען דער שנעע צוגאנגען ווערען...

וואו געהמט מען?

עס איז מיר געווארען שוין מאום
 אין גאנצען די וועלט;
 וואו געמט מען אביסל נביאות
 ריין, נישט פערשטעלט? ...

וואו געהמט מען אביסל נביאות
 אזוי ווי אמאל;
 דאס ווארט זאל דארט פליעסען מיט חיות
 און קלאר ווי קריסטאל.

דער נביא זאל דאמאלס ניט טראכטען
 פון רוהם, פון זיין נויץ —
 ער זאל נאר דאס בייזע פאראכטען
 און וועקען צום גוטס;

ער זאל אין די הערצער נאר צינדען
 דעם געטליכען פלאם,
 ווי רויך זאל פון דארטען פארשווינדען
 דער טייווילשער סם!

וואו געמט מען א נביא פון אויבען
 א הערצן געשויקט,
 ער זאל אונז אביסעל דערהייבען —
 מען ווערד דאך דערשטיקט! ...

צו די פייגלעל

פרייהליך זינגען אלע פייגלעך
 אין דעם גרינעם וואַלד און זאָגען :
 „מענשעל! קום צו אונז פערברענגען.
 וועסט פערנעסען דייע קלאָגען!

רוה זיך אויס דאָ אונטער שאַטען,
 פון די צווייגענדיגע בוימער!
 פריי איז אונזער וואַלד פאר יעדען —
 קיין געוועלטיגער, קיין שומר!”

— אַח, ווי נאַריש זענט איהר, פייגלעך:
 וואַלט איהר קענען עפעס לעזען,
 וואַלטען דאמאָלס אירע ליעדער
 אזוי פרייליך ניט געוועזען!

איהר וואַלט לעזען די „פאפיערען“,
 וואָס בעשטעמיגט האַט נאַטאָריעס:
 אַבגעקויפט די בוימער אלע
 האַט דער סוחר בערע חאַריעס.

וואַלט איהר וויסען פון דער מכירה,
 אַנדערע ליעדער וואַלט איהר קנאַקען!...
 ווייסט איהר פייגלעך, אַז נאָך שבת
 מניכט ער אָן דעם וואַלד צו האַקען!...

עהרליכע ארבייט

„עהרליכע ארבייט, עהרליכע מיה“ —
לענען זיך שפעט און אויפשטעהן פאר פריה.
ארבייטען פיערצעהן און לעבען — קיין שעה —
וואו איז די ברכה, פרעג איך אייך, דא?
„עהרליכע ארבייט וואהל איז צו דיר!“ —
וואו איז די וואהלקייט? ענטפערט פארט מיר!

עהרליכע ארבייט, עהרליכע מיה :
צוועקעליך קלאפ, די נאדעלע ציה :
מויער זיי הייזער, קריד אויפ'ן דאך,
איז דר'ערד געה נאך קויהלען, ניט קוק אויף קיין זאך,
שמעל אין סכנה דיין לעבען, דיין בלוט —
עס וועט דיר שוין וואהל זיין, עס וועט דיר זיין גוט!..

די וואַנד

די אויגען — פול־צארען, פערנאָסען מיט בלוט,
 די הערצער — זיי שלאָגען מיט קראפט און מיט מוט —
 מיר שמעה'ן ביי א הויכער, געמויערטער וואַנד, —
 מיט העק און מיט האַמערס, און אייזענס אין האַנד —
 מיר ברעכען די וואַנד!

די וואַנט איז געמויערט גאָר פעסט און גאָר דיק,
 פערצוימט אונז די וועגען צום לעבען, צום גליק;
 פערשמעלט אונז די ליכטיגע זון און זי מאַכט
 פון פרייליכען טאָג אַ פּינסטערע נאַכט —
 מיר ברעכען די וואַנד!

און פאַלט פון דער שטיינערנער וואַנד ווען אַראָפּ
 אַ שטיין, צו אַ ציעגעל, טרעפט וועמען אין קאָפּ, —
 די איבריגע בלייבען דאָך שמעהן גאָר אַהן שרעק
 און אַרבייטען ווייטער, מען לויפט נישט אוועק —
 מיר ברעכען די וואַנד!

די אַרבייט דאַרף דויערן, די אַרבייט איז שווער —
 פּערזאַמעלט זיך ברידער, קומט אלע אַהער
 זאָל יעדערער צולייגען פעסטער זיין האַנד,
 מיר וועלען די הויכע, די פּינסטערע וואַנד —
 צוברעכען, צוברעכען די וואַנד! ...

מיד ציהט

מיד ציהט אהין,
וואו ד'ערד איז גרין, —
דער הימעל בלוי,
ווי פערל דער טהוי,
וואו ס'איז אייביג מאי.

וואו עס לעבען
און עס שוועבען,
אלע פייגעל פראנק און פריי.

מיד ציהט, מיד ציהט,
מיון זעעלע פליהט;
א, נעהם-מיד ניט —
דא לאז מיד ניט —
אח, דאס לעבען איז דא ענג...

דא איז זומפיג,
דא איז טומפיג,
און עס ציהט מיד, און איד בענג!...

די פריהלינגס-זוהן

די פריהלינגס-זוון קוקט אין מיין פענסטער
 אריין, און זי לאכט:
 וואס ביזטו א, נארישער מענש,
 פערטרויערט, פערטראכט ?

איך האב אויך געליטען ווי דו:
 עם האבען פערשטעלט
 די וואלקען די גראהע פון ווינטער
 מיין ליכט פאר דער וועלט.

דאך זענען זיי מעהר ניט ווי וואלקען —
 זיי שווינדען ווי רויך,
 און איך בין געבליבען א זון,
 און לייכט פון דער הויך !

אָפּטמאַל...

אָפּטמאַל, וויל איד האַפּען, גלויבען,
אז ניט אלץ איז נאָך צערונען:
שיינען וועט די זון נאָך אויבען
און אויף אונטען וועט דאָ גרינען.

אָפּט מאַל דאכט מיר, אז מייַן גוטע
וועט נאָך ווען אין טהיר מיר קלאַפּען,
און אַ רגע אַ בערוהטע
וועל איד נאָך פון לעבען כאַפּען.

אָפּטמאַל חלומ'ט מיר אַ חלום,
אז ניט אלץ איז נאָך פּערפֿלויגען:
קומען וועט אויף דר'ערד דער שלום
מיט די מילדע גוטע אויגען.

אָפּט מאַל טרוימט מיר, אז געקומען,
איז משיח שמיץ צו רייטען,
און די ערד איז דורך אין בלומען,
און עס זינגט אין אלע זייטען...

דאָס נייע ליעד

און זאָל ווי ווייט
נאָר זיין די צייט
פון ליעבע און פון שלום.

דאָר קומען וועט,
צי פרייה, צי שפעט
די צייט — עס איז קיין חלום!

איך הער דאָס ליעד,
פון ליעבע, פריעד,
די מעכטיגע געזאנגען

און יעדער טאָן
פון ליעד זאָגט אָן :
די זון איז אויפגעגאנגען.

עס עקט די נאכט,
די וועלט ערוואכט
פול האַפנונג, לוסט און שטרעבען.

דו הערסט — אין לופט
א שטימע רופט :
צו גליק און פרייד און לעבען! ...

עס דונערט, עס בליצט

עס דונערט, עס בליצט,
נאָר דאַרט אין דער הייך,
אָך, דאָ אויף דער ערד,
איז אלץ אזוי בלייב.

דאַרט קומט פאַר אַ קאמפּף,
אַ קאמפּף פאַר אַ זיענ:
ביי מיר אויף דער וואַנד
קוים זשוזשיעט אַ פליעג...

עס ציהט מיר צום קאמפּף,
אַ קראפט בין איד אויך:
נאָר ניט אויף דער ערד,
און ניט אין דער הויך.

אוי, וואו איז מיין אָרט,
דו גאט מיינער, זאָג!
איז אומעט פּערגעהט
אַ טאָג נאָך אַ טאָג...

דער פאָעמ

ער פּערהאַסט דער וועלט'ס געטימעל
 און איהר מאַרק-גערידער :
 גאט פּערמענט דעם גרויסען הימעל
 ער — די קליינע לייערער.

וויילט זיך גאט אמאל די טענער
 פון זיין פיערעל הערען,
 ציערט ער אום דעם הימעל שענער
 מיט די בלאַנקע שטערען.

דאַמאלס שפּיעלט און קלינגט זיין פיערעל,
 יעדער טאָן צוגעהט זיך,
 און דער הימעל הערט זיין לייערעל.
 און דער הימעל פרעהט זיך...

דער יונגער שטערן

ניט פון מענשען וועל איך זינגען —
 קיינער וויל שוין דאס ניט הערען,
 מענשען זיינען אונז שוין נמאס —
 זינגען וועל איך אייך פון שטערען.

פון די שיינע, קליינע שטערען,
 וואס זיי זיינען אזוי פיעל,
 וואס זיי קוקען אזוי טרוימיש, —
 הערט די מעשה מיט געפיהל.

פון די שיינע קליינע שטערען,
 וואס זיי זיינען אזוי גרויס,
 וואס זיי ווינקען אונז פון הימעל —
 הערט פון זיי די מעשה אויס.

צווישען די שטערען מיליאנען
 וואס פינקלען פון ווייטען, ווי גאלד,
 האט זיך א שטערען א קליינעם
 לעבען בעזונדער פערוואלט.

ער איז געוועזען צולאזען,
 א קונדס א גרויסער — פערשייט
 האט ניט געוואלט זיך גלייך דרעהען,
 געזוכט גאר איין אנדערע זייט!

די שטערען די אלטע, די זקנים,
זיי זיינען שוין פראקטיש און נרוי,
זיי לעהרנען און ווייזען א וועג איהם;
„רו דרעה זיך אזוי און אזוי!“

„אָט דאָ איז דיין אָרט און ניט ווייטער
דאָ דרעה זיך — אָט דאָ איז דיין ראָד,
און טאַמער, אָ נעמסטו זיך אנדערש,
דאן קענסטו נאָך אַנטהון א שאַד.“

עס הערט אויס דער שטערן דער קליינער
די אלטע — וואָס זאָל ער דען טהאָן?
איז האַרצען דאָך שפּאַט ער און קלערט זיך:
וואָס געהט מיר אַ שאַדען נאָר אַן ? !

צעקלאַפּט מען איד ווערען אויף שטיקלעך
און אלץ, וואָס אַרום מיר דערביי,
און דרעהען זיך וועל איד דאָך אנדערש,
איד ווייס ניט קיין גרעניץ — כ'בין פריי !

*

און איז איינעם א פריה מאַרגען,
ווען די זון האָט העל געלויכטען
און די גרויסע אלטע שטערן
האַבען שירה איהר געזונגען.

און פּערגאנגען אין התפּעלות
פון די גרויסע זונען־פלאַמען,
האַט דער קליינער יונגער שטערן
ניט געפרובט דאָס מויל צו עפּנען.

און בעטראכטענדיג די שטערען
ווי זיי דרעה'ן זיך אזוי נאָריש,
האַט ער שמייכלענדיג געמורמעלט:
„זייט געזונד, איהר אלטע נאָרען!“

זייט געזונד, איהר אלטע נאָרען,
ס'איז מיר נמאס שוין געוואָרען
אייער אייביגלאַנגעס דרעהען
אַהן א זינען, אַהן א תכלית.

איך וועל זוכען אנד'רע וועגען,
אנד'רע וועגען, אנד'רע הימלען —
זייט געזונד, איהר אלטע נאָרען,
כ'וועל צו אייך שוין מעהר ניט קומען...“

און געשוואומען איז דער שטערען
איז דעם רוים דעם גרויסען לאַנג,
נייע וועגען צו געפינען
איז געוועזען זיין פערלאַנג.

און געדרעהט זיך האָט דער שטערען
און געשוואומען הין און הער,
דאָך, קיין ניס האָט ער געפונען —
אומעטום נאָר וויסט און לעער...

און געשוואומען איז דער שטערען
איבער'ן גרויסען הימעל לאַנג,
צו א ברעג-צו ערגיץ קומען
איז געווען שוין זיין פערלאַנג.

און געפלוויגען איז דער שטערען
און געדרעהט זיך נעכט און טעג,
ניט געקומען איז דער שטערן
צו קיין ברעג...

און פערבענגט האָט זיך דער שטערען
נאָר דעם אלטען, אלטען גליק,
נאָר ער האָט שוין ווייט פערבלאָנדזשעט,
ניט געוואוסט דעם וועג צוריק! ...

אין פעלד

לאמיר, מיין ליעבסטע, פערלאזען די וועלט,
 איהר נארישען טומעל און רויש, און גערידער;
 דער פריהלינג איז דא — אך איצטער אין פעלד,
 ווי גוט איז צו שפיעלען אין קושען, אין ליעדער!

דאס איז דאס העכסטע, דאס פרעהליכסטע שפיעל,
 איך קען אין איהם קונצען די שענסטע בעווייזען.
 אין שטאדט — אזוי ענג און די מענשען — צופיעל,
 און ס'פאלען אריין אין דעם שפיעל א סך גרייזען.

דא הערסטו א זיפץ, און דארט זעהסטו א טרער,
 און דא נאך א רשעות פון מענשען געמיינע;
 אין שטאדט איז צו קושען און האלזען זיך שווער —
 אין פעלד קום, מיין ליעבע, מיין גוטע, מיין שענע!

דער פויגעל איז זאט און איז פרעהליך און פריי,
 און זינגט זיינע ליעדער פון מיר נאך נישט ערנער;
 אט דארט איז סיי קושען, סיי זינגען כדאי
 פאר פויגעל און בוימער, און טאלען און בערנער.

* *
*

אין מיינ' אדערן
האָט דאָס בלוט אמאָל
שטורעמדיג געפליעסט,
ווי די וואַלל אין ים;

און געטריעבען מיך
צו דעם לעבענס־קאמפף,
צו דעם גרויסען פעלד,
וואו עס בליצט דער שווערד.

און איד האָב געקעמפפט,
און געשלאָגען זיך,
און געלאָזט מיין בלוט
אויף דעם ברייטען פעלד.

כ'האַב זיך אומגעקעהרט,
פון דעם פעלד צוריק,
א דערשלאָגענער,
א פערמאטערטער...

אין דער ווייט

עס ווילט זיך מיר לאָזען
 די שטאָרט און דעם מאַרק
 און אַטהעמען פרייער,
 און אַטהעמען שטאַרק!
 און לאָזען די הייזער
 מיט טויערן אַרום
 און געהן, וואו ס'איז אַפען
 און פריי אומעטום!

און געהן, וואו ס'איז אַפען
 און ליכטיג און ריין,
 און לאָזען די הייזער
 פון ציגעל און שטיין!
 און לאָזען די טויערן,
 וואָס זיינען מיר ענג,
 און געהן אין דער ווייט
 אין דער ברייט, אין דער לענג!

און לאָזען די שטאָרט
 מיט איהר שפראך און איהר גאנג
 און הערען אין וועלדער
 דאָס פייגעל-געזאנג.
 און הערען ווי ס'מורמעלט
 מעלאָדיש דער קוואַל,
 ווי ס'רופט אזוי היימליך
 אין לופט יעדער שאַל.

און לאזען די חכמה
 און וויסען אין שטאדט.
 אה, זאל זי זיך האלטען
 מיט דעם, וואס זי האט!
 דער אדלער אין וואלסקען —
 ער איז אזוי קלוג,
 איד וועל איהם אין וועג דארט
 בעגענ'נען גענוג!

ער וועט מיר אויסלערנען,
 ווי לעבען מען דארף,
 דער אדלער איז קלוג
 און זיין תורה איז שארף!
 זיין תורה איז — פליהען,
 וואס העכער אהן שיעור;
 שוין לאנג ברענט זיין תורה
 אין הארצען ביי מיר.

בעל-הביתישער מוסר

די שענסטע געפיהלען אין הארצען בעהאלט.
 דיין פלאמענדע ברוסט קיהל זי אָב, מאד זי קאלט,
 און אלע פערלאנגען פערגראַב און פערשטיק,
 און ריים אָב מיט געוואלד פון די הימלען דיין בליק.
 צורוח לאַז די מענשען אָהן גייסט, אָהן פערשטאַנד,
 און קריעג זיך מיט קיינעם, נייעב יעדען דיין האַנד:
 און זוד ניט אין לעבען קיין ציעל און קיין ברעג,
 נאר שלעפּ זיך אָהן קשיות דעם זומפּיגען וועג, —
 דאַז וועט מען דיך לויבען: ביסט קלוג און ביסט פיין
 און — — — ברויט וועסט דו האַבען און הונגריג ניט זיין...

שטערען

ליכטיג אויפ'ן הימעל
 גלאנצען אלע שטערען —
 א. זיי זיינען וועלטען,
 וויל מען אונז ערקלערען.
 אבער קען איר גלויבען,
 אז די שטערען זיינען
 וועלטען? איז דען מעגליך
 וועלטען זאלען שיינען?

ניין! זיי וואלטען אויסזעהן
 פינסטער, שווארץ און טריבע
 און דער בלאהער הימעל
 וואלט געמוקט זיי אהן ליעבע.

און עם וואלט פון דארטען
 זיך געהערט א טימעל;
 ניט קיין רענען — גיעסען
 וואלט עם בלוט פון הימעל.

* *
*

— מיין הארץ האָט מיט עהרליכען שטרעבען געשלאָגען. —
איך האָב ניט געהאט דאָס אויף וואָס צו בעניצען:
בענייסטערטע ווערטער, אז איך פלעג ווען זאָגען,
פארסמ'ט פלעגען ווערען פון נאַרישע וויצען.

דאָס געטליכע פייער די וועלט צו בעלעהרען
האָט אימער געלויכטען, געברענט אין מיין הארצען,
נאָר כ'האָב ניט געהאט מיט איהם וואו זיך צו קעהרען,
ביז ס'האָט זיך פערוואַנדעלט אין רויך, אין א שווארצען.

יעצט בין איך געבליבען אליין און פערלאָזען,
און נאכט איז פון אונטען, און נאכט איז פון אויבען:
זאָג וואו איז דיין פייער, דיין שטרעבען, דיין גלויבען! ? ...
און ווינדען, ווי לצים, זיי לאכען און בלאָזען:

פאר געלד

זיין הארץ האָט געביינגט נאָר אַ ביסעלע לייעבע,
 עס איז איהם געווען אזוי קאלט;
 עס האָבען די טעג זיך, ווי וואַלקען געצויגען
 און האָבען געהאט איין געשטאַלט.

די זון האָט געשאַטען מיט ליכטיגע שטראַהלען,
 נאָר איהם האָט געוויכט יעדער שטראַהל,
 עס האָבען מיט פּרישקייט געשלאָגען די קוואַלען. —
 פּער'סמ'ט איז געוועזען זיין קוואַל.

עס האָבען די בוימער געבליהט און די בלומען,
 און ער האָט געשלעפט זיך אויף זאָנד, —
 זאָל איינער כאַטש קומען מיט לייעבע ענטקעגען,
 זאָל איינער כאַטש געבען די האַנד!

נישט איינער! פּערביי איהם איז יעדער געגאנגען,
 געשענקט האָט איהם קיינער אַ בליק;
 געוועזען איז יעדערער צופיעל פּערטראַנען
 מיט אייגענעם, נאָרישען בליק..

און ער האָט מיט בליקען געבעטעלט די לייעבע —
 עס האָט איהם די קאלטקייט געקריינקט;
 אומזיסט אבער! וואַלט ער אַ גראַשען געבעטען.
 וואַלט עמיצער אַפּשר געשענקט.

יץ וואלט ער א קופערנעם גראשען געבעטען.
דערזיף איז א טאש ביי זיי דא,
דאך ליעבע פון הארצען — וואו זאלען זיי געהמען?
דאס איז שוין ביי זיי לאנג ניטא! ...

א ווינטער-ליעד

הוליעט, הוליעט ביזע ווינטען.
 פריי בעהערשט די וועלט!
 ברעכט די צווייגען, ווארפט די בוימער
 טהוט וואס אייד געפעלט!

טרייבט די פויגעל פון די וועלדער
 און פערצאגט זיי פארט;
 די וואס קענען ווייט נישט פליהען. —
 טוידט זיי אויפ'ן ארט!

רייסט די לאדען פון די הייזלעך,
 שויבען ברעכט ארויס!
 ברענט א ליכטעל ערגעץ דונקעל, —
 לעשט מיט צארען אויס!

הוליעט, הוליעט ביזע ווינדען,
 איצט איז אייער צייט!
 לאנג וועט דויערען דער ווינטער,
 זומער איז נאך ווייט!...

מיין שיפעלע

ווי עס ברויזען, ווי עס קאכען
 אויפ'ן ים די ווילדע וועלען : —
 אה, וואו זאל איד מיט מיין שיפעל,
 מיט מיין שיפעלע זיך שטעלען ?

ווי די שטורם-ווינדען היילען,
 ווי זיי דראהען, ווי זיי בלאזען ! —
 אה, ווי זאל איד מיט מיין שיפעל,
 מיט מיין שיפעלע זיך לאזען ?

ווי די גרויסע שיפען לויפען,
 ווי זיי פייפען, ווי זיי ברומען !
 אה, ווי זאל איד מיט מיין שיפעל,
 מיט מיין שיפעלע דא שווימען ?

און איד שטעה ביי'ן ברעג געבראכען,
 פול מיט וועהמאג און פערלאנגען,
 און איד זעה די גרויסע שיפען,
 און דעם ברייטען ים, דעם לאנגען.

און איד זעה די גרויסע שיפען,
 ווי זיי יאגען, ווי זיי טרייבען,
 און ביי'ן זאמדיג ברעג און שטילען
 מוז איד מיט מיין שיפעל בלייבען...

מאום איז די ערד...

מאום איז די ערד, מיין פריינד
 און פערדעקט מיט ראָסט :
 וואַקסט אַ מאַל אַ בלומעל אױס —
 טױדט עס אַב דער פּראָסט.

טרויניג איז די ערד, מיין פריינד,
 ווי איז הערבסט דער וואַלד :
 פליהט אַ מאַל אַ פּױנעל דורך
 שיעסט דער יענער באַלד...

ווילט זיך נאך...

ווילט זיך נאך א שטיף טהון
נרינג און פריי און ברייט,
אז דאס הארץ דאס מיערע
ווערען זאל דערפרעהט.

ווילט זיך נאך א פאל טהון
צו דעם לעבענס ברוסט
און זיין גליק אויסזויגען
מיט דער לעצטער לוסט...

ווילט זיך נאך א הויב טהון
ווייט און הויף די הענד
און אריבער שפרינגען
צוימען, מויערן, ווענד...

ווילט זיך נאך דערגרייכען
פון א בארג זיין שפיץ
און דערנאך — פערשווינדען.
ווי עס שווינדט א בליץ...

די פידעל

ס'איז געווען אמאל א פיעדעל,
 ס'האט געברומט אמאל א ליעדעל ;
 ס'האט געברומט מיט וועה און פיון,
 דאך דאס הארץ דערקוויקט פלעגט זיין

אָננעקומען נייע צייטען,
 ליעדער פאסט זיך ניט פאר לייטען,
 ס'הערשט א שטורעמדיגע נאכט,
 און עם נעהט א ווילדע שלאכט.

און עם רופען די סיגנאלען,
 קוילען פליהען, מענשען פאלען...
 איצטער שפיעלען איז א שאנד,
 און די פיעדעל פאלט פון האַנד...

אויף אַ זעהונג

(אין טורמע)

„פריהלינג, זאגט איהר, פריהלינג... הא ?
טאקי ? זיכער ? אי, ווי שוין !
בלומען בליהען ? פויגעל ? הא...
און דער טייך ער קען שוין געהן ? ...

און די זון ? אזוי... אזוי...
און זי ווארעמט... און זי גלעט...
און דער גארטען ? אפען שוין ?
מען שפאצירט אין אבענד שפעט...

פרייליך, ליכטיג... פריי — א יא ?
פריהלינג ! פריהלינג ! אי ווי גוט !
נו, דערצעהלט — געריסט, געריסט...
באלד איז אויס די פינג מינוט“

שטורם

איך האב ליעב די שווארצע חמארע
 מיט איהר מראה,
 מיט די שרעקען —
 עם וועט דונערן און וועקען!

איך האב ליעב דעם בייזען הימעל
 מיט זיין ליארמען
 אהו ערבארמען,
 מיט זיין דראָהען, מיט זיין מימעל!
 מענען בליצען ווי די שלאנגען
 אלץ פערצוקען, אלץ דערלאנגען:
 האב און גוטס און הויז און שיער,
 מיט א קראכענדרהעליש-פיער:
 זאל דער שטורם אויך מיין שטיבעל
 חרוב מאכען — קיין פאראיבעל!
 דורך די פלאמען קוקט ארויס
 ס'נייע, פרייע, העלע הויז! ...

בלאָנזשען

טויזענד וועגען, טויזענד שטענען.
נאָר דו זאָלסט ביי קיינעם פרענען:
געה אהין און געה צוריק —
אח, אין בלאָנזשען ליעגט דאָס גליק!

בלאָנזשען זאָלסטו טעג און יאהרען,
דאָ אַ בלום און דאָרט אַ דאָרן...
געה אליין און קיינעם פרעג — —
זעה ווי ס'ווינקט דער נייער וועג! ...

III.

פאלקס-טאמיזען.

די אַרימע געווינעריין

ס'האַט אַ קינד געבוירען ערשט
ד'יונגע, אַר'מע מאמע, —
האַט ניט ווער זאָל וויעגען עס,
האַט קיין דיענסט, קיין אַמע.

שרייט דאָס קליינע עופה'לע,
לעכערט אזש דעם מוח,
וויענט ער קוים די אַרימע
מיט דעם לעצטען כח.

ס'קינד דאַרף האַבען וויסעליי, —
ס'איז ניט איהר פערמעגען,
רייסט זי העמדער אייגענע,
פאַר איהר ליעב'קינד'ס וועגען.

מ'דאַרף דאָס קינד היינט אויסבאַדען, —
קען זי זיך ניט קעהרען,
באַרט זי עס אין אייגענע,
מוטערליכע טרעהרען.

אין קיך

אויסגעטריקענט ווערט מיין הארץ
 אין דער קיך ביי'ם פייער,
 און פאר ביינקשאפט מעהר נאָך דעם,
 וואָס ער איז מיר טייער...

פייער ברענט א גאנצען טאָג
 אויף דער שווארצער פליטע,
 קאָד זיי איין געריכט און צוויי,
 קאָד ביי נאכט א דריטע.

אוי, א זייגער עלף ביי נאכט
 פלעגט מיין ליבער קומען,
 כ'האַב איהם שטענדיג אזוי טריי,
 הארצליך אויפגענומען.

כ'האַב מיין עלענד ניט געפיהלט,
 און מיין צער פערגעסען,
 ווען איד בין א שעה מיט איהם,
 אָדער צוויי געזעסען.

וואָס איד האָב גערעדט מיט איהם ?
 קען איד דען געדענקען ?
 ס'פאלט אנ'אומעט אויף מיין הארץ,
 און אנ'אננסט און בענקען.

ס'האט מיין טייערע מאדאם
 איהם פון מיר פערטריעבען.
 איינע אויף דער גאנצער וועלט
 בין איך איצט געבליבען.

אוי, ווי פרום איז מיין מאדאם! ...
 וויל פון ביזן פעהיטען,
 און דערנאך א גאנצע וואך
 פלעגט זי מוסר שיטען...

מוסר האט זי פיעל און פיעל,
 נאר קיין ווארט קיין ליעבען:
 ער האט יא זיי פיעל געהאט,
 האט זי איהם פערטריעבען! ...

הערבסט

און ווי עס קומט דער אסיען,
דא ווער איד אן מיין שטאלץ:
עס פרעגט דער ווינד מיד צארניג:
צי האסטו קבצן, האלץ?

דער רענען פאטשט אין פענסטער,
און רוישט, און בייזערט זיך:
איד מאך אין גאס א בלאטע,
צי האסטו גאנצע שיד?

פאלט אריין אן ארימאן...

פאלט אריין אן' ארימאן
 אין דער רייכער שטאדט,
 דאכט זיך איהם, אז יעדעס הויז
 קוקט אויף איהם מיט שפאט.

דאכט זיך איהם, אז יעדער סלופ,
 יעדער שטיין אין ברוק
 שרייט איהם: דרד-ארץ, לומפ,
 ווארפט א קרומען קוק.

דאכט זיך איהם, אז וואס ער זעהט
 קוקט אויף איהם מיט האס, —
 וואלט ער וויינען אויפ'ן קול,
 שעמט ער זיך אין גאס...

פאלט אריין אן' ארימאן
 אין דער רייכער שטאדט,
 פיהלט זיין צער קיין איינער ניט,
 סידען אויבען, גאט..

דער חתן

באמבלעט זיך דאס קייטעלע
פרעהליך אויף מיין ברוסט,
וועקט עס דארט און ריהרט עס דארט
האפנונג, לעבען, לוסט...

צי עס איז א זילבערנע,
צי עס איז פון גאלד, —
ס'האט געשענקט די כלה מיר
און איך האב זי האלד!...

און איז טאש דאס זיינעריל
נעהט עס פאלש, צי טריי, —
וועלכע שעה מיין כלה זעהן,
ווייס איך סיי ווי סיי.

וועלכע שעה די כלה זעהן,
בארען זיך אין גליק, —
ווייזט מיר אן מיין אייגען הארץ,
קלאפענדיג — טיק-טיק...

די מומער צום קינד

שלאף נאָך, שלאף ליעבעם קינד —
 דרויסען איז א פראַסט, א ווינד!
 גאָט זאָל זיך דערבארעמען,
 גאָט זאָל אונז דערוואַרעמען.

א, דער ווינטער שרעקט מיך, שרעקט —
 ליעג, מיין קינד, נאָך איינגעדעקט —
 שלאף נאָך, אַרים פייגעלע,
 עפען ניט דין אייגעלע.

וועסט דערזעהן א קאלטע וועלט —
 דורך אין ווייסען אַבגעמעלט.
 האַלץ אין שטיב קיין שייטעלע
 און קיין געלד אין בייטעלע.

ניט געקאכט און ניט געהיצט,
 קעלט און הונגער דריקט און רייצט;
 שלאף מיין קינד, פערפראַהרענע,
 אַרימע, פערלאַהרענע! ...

פון דער דירה מרייבט מען...

פון דער דירה מרייבט מען. —
דרויסען איז א רעגען:
גוואלד וואו טהוט מען הין זיך?
הייב איד אן צו פרעגען.

וועמען פרעג איד? ווייס ווער?
איד קען נאר נישט וויסען.
נאר דעם קאלטען רעגען
הער איד דרויסען גיעסען.

און עס וועט ניט העלפען
קיין געבעט, קיין טרעהרען. —
ס'וועט דער קאלטער רעגען
גיעסען ניט אויפהערען.

יא, דער רעגען ווייס ניט
פון מיין שווערר לאגע,
ס'איז זיין צייט געקומען
דינט ער — אט דער „פליאגע“...

ס'איז אפילו גאט דא
ניט אין גאנצען שולדיג...
נא, פערפאלען, האלט זיך
און פערטראג געדולדיג.

אבער פון דער דירה
זאל א מענש מיד טרייבען,
אוי, דאָ קען איד, ברידער,
רוהיג שוין ניט בלייבען.

אד, דאָ ברענט מיין צאָרען
און איד קרייץ די צייהנער:
זענט איהר, בעלי-בתים,
מענשען אָדער שטיינער? ..!

אַכשייד

און אז דו וועסט, מיין טייער-לעבען, אוועק פֿאַהרען
 וועל איך געהן צום באהן דיר בעלייטען:
 און אז דו זאָלסט מיר באלד ניט פֿערנעסען —
 וועל איך שענקען דיר אַ קרענצעלע קווייטען.

און אז עס וועלען אָנהויבען די קווייטען צו וועלסען.
 ווי דו וועסט ערגיץ קומען צו פֿאַהרען.
 זאָלסט דו דאָרט וויסען, אזוי בין איך אויך
 אַהן דיר דאָ פֿערוויאנעט געוואָרען...

דאָס טייעלע

איין אמעריקע דער מאן. —
 ס'איז איהר אזוי באנג.
 ניט געשריעבען האָט ער איהר
 שוין א האלב יאָהר לאנג.

פאר אוועקפאָהר צוגעזאָגט
 האָט ער אל דאָס גליק:
 נעמען וועט ער זי אהין,
 אָדער קומען צדיק...

און דאָס יונגע ווייבעלע
 שלאָפט זי, צי זי וואכט:
 „האָט ער דאָרט אנ'אָנדערע“?
 נאָר פאר איינס זי טראכט!

ס'נעמט קיין לוסט צום עסען אָן,
 ס'איז איהר ווינד און וועה...
 פרובען וועט זי אָנגיעסען
 גאָר א גלעזעל טהיי.

ליענט אין גלאָז א טייעלע,
 ליענען ליענט עס טיעף...
 אַח, וואָלט עס ארויפשווימען
 וואָלט געווען א בריעה!

ס'איז א נוטעם טייעלע,
פיהלט דעם ווייבעלס פיין.
שווימט ארויף א טרייסטענדע:
ס'זעט א בריוועל זיין! —

און דאס אַריס־ווייבעלע
מיט א פרייד זי ווארט —
נאָר עס האָט דאָס טייעלע,
פונקט, ווי ער גענאַרט...

ה ב ד ל ה

שבת האט מען גוט פערבראכט
 מיט פיעל פערנניגען,
 און דער איד הברלה מאכט
 מיט א שטילען-ניגון.

עפעס הערט זיך אין דעם ליעד
 בענגשאפט, אנגסט און טרויער;
 עפעס ווערט גאר באלד דער איד
 פינסטערער און גראהער.

וואס-זשע איז מיט דיר דער מעהר
 ליעדעלע, ערקלער מיר,
 רופסט ארויס פון אויג א טרער,
 אויפ'ן הארץ ווערט שווער מיר.

— איד, „הברלה“, זאג באלד אן:
 ס'קומט דער גוטער מארגען,
 גרייט זיך, אר'מער, גרייט זיך אן,
 יאגען, שווינדלען, בארגען.

טרייב ארויס דעם „פרינץ“ פון זיך —
 דארפסט זיך שוין פערוואנדלען
 אין א „הונד“ — אד, לויף זשע גיך
 האנדלען, האנדלען, האנדלען!

נאָר דער פּרינץ, ער יאָמערט שטיל :
כ'וויל אין רוה נאָך ליעגען!
אז דעריבער קלינגען פיעל
קרעכצען אין מיין נוגז...

די יונגע קרעמעריין

כ'נעה פארביי די קראמען.
 קראמען אזוי פיעל,
 „לעבעריג בעגראבען!“
 קלאגט דאס הארץ מיר שטיל.

זיצען אלטע ווייבער —
 קאלט אין זייער בלוט.
 און די אלטע מיינען.
 אז אזוי איז גוט.

אין א קרעמיל זעה איד
 זיצט א יונגעס קינד, —
 מיידטען אזא לעבען —
 דאס איז שוין א זינד.

זעהט דאס פנים איהרע
 אבגעלעכט און בלאס,
 נאר די אויגען פינקלען.
 רייסען זיך צום נאם.

דארט אין נאם איז ליכטיג,
 מענשען נעהען פריי,
 און דאס יונגע מיידעל
 וועלסט דא אב איהר פאזי.

אבגעהאקט פון לעבען,
 אבגעהאקט פון אלץ:
 וועגנאב א פונט הערינג,
 מעסט אב א פונט זאלץ.

פון א זעקסער רעשטע
 גיעב ארויס געשווינד! — —
 אוי, עס וויינט דאס הארץ מיר
 אויף דיר אַריס־קינד...

ווי מיר וואַלט זיך וועלען
 צו דיין טאַטען געהן:
 בעמען, דיך בעפרייען —
 וועט ער ניט פערשטעהן.

אוי, דיין קלוגער טאַטע
 פרעהט זיך און ער קוועלט:
 איז מיין קינד א בריה —
 איינס גאַר אין דער וועלט...

IV.

לֹסֶט און ליעבע.

*

איך ווייס פון א ניגון,
ער קלינגט אזוי שיין ;
די טענער זיי פליעסען,
ווי שטראם-וואסער ריין.

די טענער זיי פליעסען,
און וואשען אראפ,
די ליידען פון הארצען,
די זארגען פון קאפ.

און נרינג ווערט דער זעעלע,
זי פיהלט נישט קיין לאסט, —
דער ניגון הייסט ליעבע,
גאט האט איהם פערפאסט.

איהם זינגען מלאכים
אין הימעלס געצעלט,
איהם זינגען פאעטען,
ביי אונז אויף דער וועלט.

א, מענשען! וואס זייט איהר
פערזארגט און פערקלעהרט, —
צו האט איהר דעם ניגון
נאך קיינמאל געהערט? ...

* *
*

ווען דאס פייער פלאקערט
איז צו קוקען שיינ :
ווען דו ביזט אין כעס
קריגסטו נאך מעהר חן.

ווען דאס פייער פלאקערט
איז זיך נוט צו ווארמען:
ווען דו ביזט אין כעס
ווייל איד דיך אומארמען.

.1892

* *
*

דו האסט מיר דיין בילד ניט געגעבען
— פאר לייטען האט דיר ניט געפאסט:
דאך האב איד, מיין נחת, מיין לעבען,
דיין בילד אין מיין הארץ איינגעפאסט.

ניט שרעק זיך, כ'וועל קיינעם ניט זאגען,
און קיינער וועט וויסען דער פון :
דיין בילד נאר אין הארץ וועל איד טראגען
פאר שטערען, לבנה און זון...

אַנהייב פריחלינג

א ליכטיגער טאָג —

איד האָב איהם דערקאַנט:
איד האָב מיד אין טרוים,
אין אלטען דערמאַנט.

און עפּים אין קאַפּ
ווערד ליכטיג און ריין,
און עפּים אין האַרץ
ווערד וואַרים און שיין.

עס פרעגט מיד איין שטראהל:
געדענקסטו, געדענקסטו?
א צווייטער שטראהל פרעגט:
צי ביינגסטו, דו ביינגסטו?

א דריטער שטראהל פרעגט:
צו פיהלסט נאָך איהר גלעט?
און נאָך איינער פרעגט:
צי איז שוין ניט שפעט?...?

א, שטראהלען, לאָזט אָב —
געווען איז עס לאנג!
א, שטראהלען, ניט פרעגט —
עס טהוט אזוי באנג!...

* *
*

ליעבע זון! אין ווינטער קום!
זומער מיט די פיעלע שטראהלען
ביזטו מיר צו לאסט נעפאלען,
און איד בלאַנזשע מיד ארום.

זון, א שטראהל אין ווינטער שיק!
ווינטער אין דין שטראהל מיר נויטיג —
ערד און הימעל — קאלט אין קויטיג,
און א י י ז שטראהל אין שוין א גליק!

*

קינד! איד רוף דיד אין מיין צער;
ווען איד לעב אין פערנגעניגען
האב איד ניט קיין לוסט דיד קריענען,
ניט איד וויל או זניט איד גאר.

ליעבעס קינד! אין עלענד קום,
ווען אין הארצען דריקט דער יאָמער
און אין מח קלאפט דער „טאָמער“ —
נעם איד פעסט דיד, פעסט ארום! ...

זעה, דער הימעל...

זעה, דער הימעל אויסגעשטערענט,
 און פערצהלט פון פרייד און גליק :
 כ'האב זיין שפראכע אויסגעלערענט,
 צייט איד האב דערקענט דיין בליק.

צייט דיין בליק איז מיר פערלאָשען,
 און פערשוואונדען, ווי א רויך,
 רעד איד נאר אויף שטערען-לשון,
 און איד רופ דיר פון דער הויך ! —

* *
*

צו דיר קום איד, עלענדעם בויםעל,
געפינען א ביסעלע רוה:
א, זיי מיר א וויילע א חבר,
איד בין אזוי עלענד ווי דו.

ווי דו טראג איד שטיל אין מיין הארצען
מיין טרויער, מיין לייד און מיין וועה —
און האב איד געהאט ווען חברים,
האב איד שוין פערגעסען אן זיי.

און האב איד געהאט א געליעבטע,
האט זי שוין פערגעסען אן מיר;
א, עלענדעם, איינזאמעם בויםעל,
א חבר געפין איד אין דיר! ...

* *
*

מיין געליעבטע איז א קלונע
און זי זאגט: עס איז אונגלויביג,
אז דו זאלסט, געליעבטער מיינער,
ליעבען שטענדיג, ליעבען אייביג.

מיין געליעבטע איז א קלונע,
קליגער קען פון איהר נישט געבען:
זי פערזאָרנט זיך יעצט מיט קושען
אויף דעם גאנצען קאלטען לעבען...

אין די פינסטערע אלעען

אין די פינסטערע אלעען
 איז אינטערעסאנט :
 דארטען ווערען יונגע קינדער
 אין דער שטיל בעקאנט.

אין די פינסטערע אלעען
 איז א פרייע וועלט,
 די געדיכטע צווייגען האבען
 הרפה, שאנד פערשטעלט.

פון דער צנועה, דער לבנה,
 איז דאס ליכט דאָ שוואד,
 און די יונגע צווייגען רוישען :
 קוק נישט, נישט דיין זאד...

אין די פינסטערע אלעען
 קאכט דאָס יונגע בלוט,
 און דאָס יונגעל מיט'ן מיידעל
 קריגען אנדער מוט :

וואָס ס'געלויסטען יונגע הערצער
 ווערן דאָ פריי גערעדט,
 און מען האלזט זיך און מען קושט זיך
 ביז עס ווערט גאר שפעט...

איז די פינסטערע אלעען
ווערען פריי די שטריק.
און ס'געניסען יונגע הערצער
פריי דאס העכסטע גליק!...

מיין געליעבטע

האַט מיר מיין ליעבסטע א בריוועל געשריעבען,
 שרייבט זי מיר דאַרטען: זי קען מיך ניט לייעבען.
 ערשטענס: מיר זענען צוויי אנדערע וועלטען;
 וואָס איד וויל בענשען, דאָס וויל זי גאָר שעלטען;
 און צווייטענס — עס טהוט איהר די זאך אזוי באַנג:
 זי האָט שוין א חתן, זי ליעבט איהם פון לאַנג...

זי האָט שוין א חתן... נו זאָל זיין מיט מויל!
 איד ווייס דאָך פון לאַנג שוין, איד בין א שלים־מזל:
 מיט מיר גאָר דארף טרעפען די אונגליקען אלע:
 געפין איד א מיידעל איז זי שוין א כלה...
 מיד קרענקט גאָר: איהר חתן ווער איז ער, ווער ווייס—
 צי איז ער איהר טריי האַטש, צי ליעבט ער זי הייס?!

צו מיין ליעבסטער

ליעבסטע! אויב דו האָסט מיך ליעב
נאָר פאר מיינע קליינע ליעדער,
בין איך אויב'עט ניט דערוויעדער —
כבוד ליעב איך ביז'ן גרוב.

בעסער אָבער וואָלט איך וועלען
קוקען זאָלסטו מעהרער ניכטער:
כ'זאָל דיר, קינד מיינס, אויסער דיכטער,
אויך אלס גוטער יונג געפעלען.

זינגען זינג איך יאָ ניט שלעכט,
אָבער בעסער פאר מיין זינגען —
מיינע קוסען הילכען, קלינגען
אין די פרייהלינג־שעהנע נעכט...

אין פריהלינג

וואס ביזטו פערטרויערט, פערטראכט?
דער פריהלינג — ער איז שוין געקומען
און האט אונז מתנות געבראכט:
אי שטראהלען, אי בליהונג, אי בלומען.

און מיידלעך שפאצירען ארום
און ברענגען פון ליעבע געריסען:
א, זיי נאר, מיין חבר, ניט דום:
מען קען פון דער וועלט וואס געניסען!...

די נאיווע

ווי קלוג איז מיין ליעבסטער,
פיעל זאכען ער ווייס,
דערצו איז זיין קוש
אזוי ברענענדיג הייס :
איך וואלט ניט געוואלט,
נאר ער האט מיר דערקלערט :
א מלאך אין הימעל
פון יעדען קוש ווערט...

מיר זענען אין גארטען
געזעסען גאר לאנג,
פערדעקט צווישען צווייגען
ביי נאכט — אויף א באנק.
ס'איז שפעט שוין געווארען,
ארום אזוי שטיל — — —
אוי, מוז היינט אין הימעל
מלאכים זיין פיעל! ...

*
* *
*

ליעבעם קינד, איך האָב דיך ליעב.
דאָך איך קען ביי דיר ניט בלייבען;
כ'רוה ביי דיר א דגע אב,
פרישע קרעפטען אַנצוקלויבען.

ווי דער וואַנדרער אין דעם מדבר
בלייבט אמאָל ביי'ן וואסער שטעהן,
טרינקט זיך אָן און ווערט דערמונטערט,
און ער לאַזט זיך ווייטער געהן.

יא, מיין קינד, איך בין א וואַנדרער
אין דעם לעבענס וויסמעניי;
כ'האָב געקושט דיך, בין דערמונטערט
און — איך וואַנדער אויף דאָס ניי!

*
* * *

וואו איז אלץ אהינגעקומען.
וואס געווען איז ליעב און טייער?
וועלכעס וואסער האט פארפלויצט עס,
אָנגעצינדען — וועלכעס פייער?

טרערען האבען אלץ פערטרונקען.
טרערען אויף די שווערע וואונדען:
און דאס רעשט, וואס איז געבליעבען.
האט די ליעבע שטיל געצונדען.

* *
*

האסט מיין בלוט, ווי וויין געטרונקען
און עם איז דיר נוט געגאנגען :
וואס א מאג ווערסט דו אלץ שענער,
איך — אלץ מעהרער אויסגעגאנגען.

האסט מיין בלוט, ווי וויין געטרונקען,
דאך פערשטעה איך ניט דעם עיקר :
קענסט נאך טרינקען, ביז אלץ נכטער,
און איך בין פאר ליעבע שכור...

צו א סאציאליסטין

דיינע אויגען לייכטען, פינקלען,
ווען דו רעדסט פון נייע צייטען :
אלע מענשען זאט און גליקליך
ווען די אָרדנונג וועט זיך בייטען.

און איד גלויב אין דיין נביאות,
דאך אין אויג מיינס שטעהען טרערען :
ביי דער בעסטער אָרדנונג, ליעבסטע,
וועסטו אלץ נישט מיר געהערען.

די איינציגע

נעליעבטע — זיי האב איד א סך
 און אויסער זיי האב איד א כלה,
 דאך קינד מיינס, פערלאז מיד ניט דו,
 א, דיד האב איד ליעבער פאר אלע...

דער הימעל האט שטערעז א סך
 און האט א לבנה אין מיטען.
 דאך ווייזט זיך אמאל ניט די זון,
 ווי טרויריג ער קוקט — גאט זאל היטען!...

פערלען

שעהנסטע פערלען פון מיין הארצען
רויסט דער שטורעם אויס ביי מיר,
און ער שיט ארויס זיי אלע —
און עס פינקעלט דאס פאפיער.

„ליעבסטע—פרעג איד—וויילסט זיי? כ'שענק דיר!“
נאר זי זאגט פערשעמט ארויס:
„ווייסטו ליעבער, אז די פעריל
זיינען לאנג פון מאדע אויס...“

v.

צַעַר אֶזְרָא יְאֻשׁ.

פּערגעס...

און דאָס, וואָס איד וועל, וועל איד קיינמאָל נישט האָבען —
דאָס האָב איד, אַ לאנג שוין, אַ לאנג שוין בעגראָבען.
עס צאָפעלט אמאָל קוים דער אלטער זכרון
און רוימט אין דער שטיל איין: דו האָסט וואָס פּערלאָרען!
ער ווייזט ניט קיין קברים, ער רופט נישט קיין נעמען:
פּערגעסען זיך וואו, און פּערגעסען זיך וועמען...

אומעט

איד ליעג אויף מיין בעמעל אין חשך געהילט,
 עס שלאגט קוים דאס הארץ, און דאס בלוט איז געקיהלט—
 איד בין שוין געשטארבען, מסתמא :
 וואס לאזט מען מיר ליעגען און ווארטען זוי לאנג?
 ווי שווער איז דער אומעט, ווי ביטער און באנג
 צו ליעגען אהן הארץ, אהן נשמה.

וואַלקען

וואָס'זשע שלעפט איהר זיד איהר וואַלקען
 אויפ'ן הימעל גאר בעזינדער,
 ווי פערלאָזענע יתומים,
 ווי פערטריב'נע אַרמע קינדער?

און וואָס איז דאָס פאר א תכלית
 אזאָ לעבען, אזאָ וואַנדערן?
 אַבגעריסען, אַבגעשליסען
 און ווייט איינער פון דעם אנדערן?

און אז ס'דריקט אייך צו דאָס וואַגלען,
 אונערטרענגליך ווערט דער קומער,
 גיעסט איהר דאמאָלס גרויסע טרערען
 פאר דער קאַלטער ערד, דער שטומער? ...

וואָס'זשע שלעפט איהר זיד, איהר וואַלקען,
 וואָס'זשע וועקט איהר מיינע וואַנדערן —
 וואָס דערמאָנט איהר מיר מיין לעבען? ... —
 ווערר פערשוואַנדערן, ווערר פערשוואַנדערן! ...!

א פראגע

ריימען, וואס איך האב געקליעבען,
 ליעדער, וואס איך האב געשריעבען.
 פערזען, וואס איך האב געזונגען,
 טענער, וואס איהר האט געקלונגען, —
 זאגט מיר, וואס וועט פון אייך זיין,
 ווען איך וועל אין גרוב אריין ?

וועט זיך איינער ווען געפינען
 מיט א הארץ און מיט א זינען
 און אייד, ליעבע מיינע גראמען,
 וועט מיט צארטער האנד צוזאמען
 קלויבען, פלעכטען אייך אין קראנץ,
 בלייבען זאלט איהר אייביג גאנץ ?

אדער איהר וועט געהן פערלארען,
 ווי גאָר קיינמאל ניט געבארען,
 ווי פון יוגענד די חלומות,
 ווי אין שוהל די אלטע שמות,
 ווי א וואַלסען אין דער הויך,
 ווי א ווינר און ווי א רויך ? ...

* * *

איד האב נאך אין לעבען
 פיעל ארבייט, פיעל פליכטען.
 דא דארף איד בעפוצען,
 דארט דארף איד פערריכטען.

דא דארף איד צעברעכען
 און דארט עפעס בויען, —
 איד קען ניט א צווייטען
 די ארבייט אנטרויען.

און יאהרען זיי לויפען
 ווי רוישענדעס וואסער,
 די כחות — זיי שווינדען,
 דאס פנים ווערט בלאסער.

און יאהרען זיי פליהען,
 ווי ס'וואלט זיי ווער טרייבען:
 די ארבייט, די פליכטען —
 זיי בלייבען, זיי בלייבען...

אין א פינסטערער נאכט

איך האב אין א פינסטערע נאכט
די טהיר און די לאדען פערמאכט,
און האב מיר בערעכענט מיט שרעק:
אין וואס איז מיין לעבען אוועק?

און ווי דורך א שפאלט האט געטאגט,
האט עלענר מיין הארץ זיך געקלאגט:
געקלאגט און געדריקט, און געקלעמט —
איך האב פאר דער זון זיך געשעמט...

* *
*

און הונדערט מאָל דענקען,
און טויזענד מאָל קלערען —
דו וועסט פון דיין שכל
קיין ענטפער דערהערען!

און הונדערטער כוסות,
און טויזענדער טרינקען —
דו וועסט אלץ דיין יאוש
נישט קענען דערטרינקען...

און רויכער אָהן אויפהער —
די זאַרג וועט דיר בלייבען,
עס וועט זי דער רויך ניט
פערטראַגען, פערטרייבען.

און טויזענדער פרויען,
אַ סולטאַנס אַ האַרעם —
דיין האַרץ בלייבט אָהן ליַעבע
און ליַידיג דער אַרעם...

עס בלייבט ניט קיין מיטעל
דעם שמערץ מאכען ליַנדער — —
אוי, אַרימע מענשען,
אוי, נאַרישע קינדער! ...

עלענד

און שמיל איז אין צימער
די נאכט איז שוין שפעט:
און שרעקענדיג קוקט ער
איז ווינקעל צום בעט.

און שרעקענדיג קוקט ער,
דאס הארץ אזוי ציהט —
און שרעקענדיג דאכט ער:
זיך לעגען, צי ניט ?

עס קוקט דורך די שויבען
די נאכט שווארץ אריין,
און וויקעלט אין עלענד
איז טרויער איהם אין...

די נאכט קוקט אין פענסטער.
אזוי ווי זי היט...
און ביינקענדיג קלערט ער:
זיך לעגען, צי ניט ?..

ווען דו בלייבסט עליין

דו ארבייטסט מיט אימפעט מיט האסט
 און ס'טראַגט זיך א שעה נאָך א שעה,
 און ענדליך איז אומעטיג פאַרט,
 און ענדליך איז נאַר־נישט ניטאָ...

דו ארבייטסט, פערנעסט זיך און קוועלסט,
 און מיינסט, דו ביזט נאָך אמאָל יונג, —
 און בלייבסט א ווילע אליין,
 שטעלט אויס דיר דיין שאַטען א צונג...

די לעצמע סטרונע

גלויבען, האפענונג — פערטריעבען —
פיעדעל מיינע, יאמער הויך!
נאָר איין סטרונע איז געבליעבען
און די איינע פלאצט באלד אויך!

איידער ס'פלאצט איז דאָך מיין ווילען,
זאלסטו עהרליך דיענען מיר
און מיין אונגליק הויך פערשפיעלען,
ווי אמאָל, אויף סטרונעס פיער....

ז תפלה

שטיינער ליבען מיר אין הארצען,
 מארעס געהען מיר אין קאפ, —
 נאט דו גומער, פול ערבארמען,
 שיק דיין גנאד אויף מיר אראָב!

קראַנק, דערשראָקען איז מיין זעעלע,
 זי איז דאָך פון דיר אַ מייל —
 און זי בענקט אלץ און זי זוכט דיר, —
 מיין נשמת, הייל זי, הייל!

מיינע אָבעלעכטע יאָהרען

מיינע אָבעלעכטע יאָהרען
 האָבען זיך, ווי שוואַרצע שאַטען,
 אויסגעלעגט און אויסגעצויגען
 אויף מיין לאַנגען לעבענס־וועג...

וואָס'זשע ווילט איהר! כ'וויל ניט וויסען
 פון מיין אלטען, אלטען עבר,
 כ'בין ניט יענער, כ'בין אַנ'אַנד'רער —
 לאַזט מיר, לאַזט מיר געהן אליין!

כ'וועל אין וועג בעגענגען בוימער,
 כ'וועל אין וועג בעגענגען פייגעל,
 און א נייער קוואל, א פרישער
 שטילען וועט מיין לעבענס־דורשט!

און איד לאַז מיר פּרעהליך לויפּען,
 און עס ווילט זיך פייפּען, זינגען —
 קעהר איד אפּ מיין קאַפּ א הינטער:
 וועה, די שאַטען יאָגען נאָך!...

דער סוף

דאָס וועלטיג געענדיגט.
 דאָס לעבען — געעקט.
 און אזוי מאוס.
 אזוי אַהן עפעקט!

עס איז ניט קיין דראמע
 און קיין וואַדעוויל,
 עס איז גאָר אַנ'אומעמינס,
 וואַסערדיגס-שפיעל.

און שווער און פאמעליך
 דער פארהאנג ער פאלט,
 און וויסט ווערט און וויסטער
 און פינסטער און קאלט...

דער קראַנקער בוים

ווי נאָר ס'הויבט דער בוים אָן דאַרען,
דאַרט ער שוין און דאַרט;
ס'וועט ניט היילען איהם דער פריהלינג,
וואָס ער ווארט און ווארט.

נרינען וועלען ניט די בלעטער
אויף די צווייגען מעהר;
און קיין פייגעל וועט ניט קומען
זינגען דאָ אהער.

און דער טהוי בעגינען וועט ניט
פאלען אויף זיין קאפּ,
און דער וואנד'רער וועט איהם ווייכען,
דוהט ביי איהם ניט אָב.

ס'וועט דער פריהלינג נאָר איהם רייצען,
ס'וועט איהם טהאָן נאָר באַנג;
אלע בוימער אויסגעציערטע,
ער נאָר — הויל און קראַנק.

מײן טאָג

ס'איז מײן טאָג פון פרייד פערשוואונדערען.
 און מײן נאכט איז אַנגעקומען.
 האָב אײך פײער אַנגעצונדען.
 וויעדער וואַכען זײך גענומען.

ס'איז דאָס לעבען לײעב און טײער.
 און עס ווײלט זײך וואַכען, וואַכען, —
 צײנד אײך לײכט און ברען מײך פײער, —
 כ'ווײל מײך וויעדער פריילײך מאַכען.

נאָר עס שלײעסען זײך די אויגען
 און דער קאַפּ ער פאַלט אַ מיעדער;
 איז דער טאָג אוועקגעפלוויגען.
 קענסטו שוין נײט טאָגען וויעדער...

אוי, די איינציג-ווייסע האָר!...

אוי, די איינציג-ווייסע האָר
ווי זי טהוט מיר באנג!
שווארצער קאָפּ, ווער ווייס דורך אויס —
דאָס איז מיין פּערלאנג!

אוי, די איינציג-ווייסע האָר,
ווי זי שרעקט און שרעקט!
עטהער נאָך די עלטער קומט,
עקט די יוגענד, עקט.

ס'טרייבען פלינק די שווארצע האָר:
צו דיין ליבעסטער געה!
ד'איינציג-ווייסע האָר, זי לאכט:
זאָג שוין איהר: אַריע!

וויינען שטייל די שווארצע האָר:
זיי צו לעבען גרייט,
לאכט די ווייסע האָר פון זיי:
כ'פלעכט פאר איהם דעם טויט.

יוגענד, עלטער, לעבען, טויט —
שרעקליך איז דער קריעג!...
א, דו איינציג-ווייסע האָר,
פייער שוין דיין זיעג!

* * *

און דער זומער ווערט פערשוואונדען
מיט די דופטענדיגע נעכט,
און עס וועלען אלע בלומען,
און דער ווינד פון הערבסט צוברעכט

אלע גרינע, פרישע צווייגען,
און ער מאכט פון זיי א תל,
און די בלעטער פון די בוימער
פאלען אב, צודארט און געל.

און די יוגענד ווערט פערשוואונדען,
ווי א נעבעל, ווי א רויך,
און זי שלעפט אוועק די ליעבע
און דעם גלויבען, און דעם כח...

אלעס, אלעס ווערט פערפלויען,
וואס נאר טייער, ליעב און שעהן, —
אייביג בלייבען נאר די צרות,
אייביג בלייבט דער טויט אליין...

צום טרוים,

אנגענומען זיך מיט צער
 פאר דעם לאנגען טאג, —
 א דו ליעבער, זיסער טרוים,
 טראג מיין זעעלע, טראג!

א, וואס זעה איך ווען איך וואך,
 ארמוטה, זומפ און קויט;
 ווער בעזוכט מיר, ווען איך וואך? —
 נאך די אלטע נויט...

און איך בעט: דו, גוטע נאכט,
 פאל שוין, פאל שוין צו!
 און מיין הארץ, מיין קראנקען הארץ
 שענק אביסעל רוה...

קום-זשע גלייך, דו ליעבער טרוים,
 טראג מיר ווייט און טראג,
 טראג מיר ווייט, איך זאל ניט זעהן,
 וואס איך זעה ביי טאג...

וואו?

איד בין שוין געוואָרען
 אַנ'אייביגער וואַנדערער
 און וואַגעל און בלאַנזשע
 פון שטאָרט צו דער אַנדערער.

וואו וועל איד פערבלייבען.
 א רוהע געפינען?
 די פראגע, זי נאָנט מיר
 און ענבערט מיין זינען.

צו וועל איד אין ווענען
 שוין אייביג זיך דארבען
 און ווייט פון מיין היימאט
 איין עלענדער שטארבען?

ווער וועט אויף מיין קבר
 מיין נאָמען פערשרייבען,
 עם זאָל א געדעכניש
 נאָך מיר האַטש פערבלייבען?...

לעבען ווילט זיך

לעבען ווילט זיך... אָח דאָס לעבען
האַט אין זיך אזוי פיעל חו,
נאָר איד קען נאָר נישט דערגרייכען
דאָס, וואָס לייעב איז, דאָס וואָס שוין.

לעבען ווילט זיך... נאָר איד קען נישט —
כחות דארף מען האָבען מעהר...
שטארבען... און פערלאָזען אלעם —
אָח, דאָס איז מיר אויף צו שווער!

און מיין לעבען איז גענליכען.
צו א לאַמפּ מיט וועניג נאָפּט :
ווערען ווערט ער נישט פערלאָשען.
ברענען האָט ער נישט קיין קראַפּט!...

אמאליגע טעג

צושטעלט זיך אין רייהען אמאליגע טעג,
 פערשוואונדערע טעג פון מיין לעבען.
 איך וועל אייך אדורכגעהן פון אנהויב ביז ברעג
 און יעדערען „שלום“ אבגעבען.

איך וועל מיר פאר יעדערען נעבען א ניג
 און שטרעקען מיט ליעבשאפט די האנד אייך;
 עס וועט זיך בעווייזען א טרעהר אין מיין אויג —
 אנ'אלטע — זי איז דאך בעקאנט אייך.

צושטעלט זיך אין רייהען פערנאנגענע טעג!
 פערנעסט, וואס איך האב אייך געשאלטען,
 עס איז נאך געוועזען פאר צרות אהן ברעג,
 עס האט מיר מיט אייך נישט גענאלטען.

איהר זענט אזוי חשף'דיג פינסטער געווען
 און שווער, ווי די ריזיגע בערגער,
 געהאפט האב איך בעסערע טעג פאר מיר זעהן,
 אומזיסט אבער — די זענען ערגער! ...

דער נעבעל

וואָס זאָל עס בעדייטען דער נעבעל,
וואָס הענגט אזוי דיכט אויף דער שטארט?
צי וויל שוין דאָס שטיקעלע הימעל
אוועקרויבען אויך פון אונז נאָט?

צי וויל ער פערשטעלען דאָס פנים
פון מענשען, וואָס געהען אין גאָס,
און זעהן זאָל ניט איינער דעם צווייטען,
די בליקען, די בייזע, פול כעס? ...

צו איז איהם די זון נאר א שאַדען,
וואָס לויכט נאָר צו גולח און זינד,
און האָט זי פון מענשען פעהאנגען
מיט נעבעל געדיכטען אצינד? ...

וואָס זאָל עס בעדייטען דער נעבעל,
וואָס הענגט אזוי טרויריג און שוואַרץ? —
אנ'אימה בעפאלט מיין נשמה,
עס טרויערט און ציטערט מיין האַרץ...

איך ווייס ניט...

איך ווייס ניט וואס האָב איך,
 איך ווייס ניט וואס פעהלט מיר;
 איך ווייס נאָר — די ליכטיגע
 זון איז פערשטעלט מיר.

איך ווייס ניט וואס זינג איך,
 צי ליעבע, צי צארעז;
 איך ווייס נאָר — מיין הארץ איז
 פערשרפ'ט געווארעז.

איך ווייס ניט צי לעב איך,
 צי בין איך געשטארבעז;
 איך ווייס נאָר פערשימעלט
 איז אלץ און פערדארבעז...

שלום

איד וועל מאכען שלום
 מיט דעם לעבען:
 וועט עס עפעס געבען
 וויל איד נעמען — —
 כ'וועל מיד קיינמאל קלעמען — —
 ס'איז א חלום, ס'איז א חלום!...

וועט מיין ליעבסטע קומען
 מיד בעגליקען.
 וועל איד פעסט זי דריקען
 ווייך און ווארעם
 אין מיין ארעם;
 טאמער ניט — זי האט פערלאזען —
 וועל איד אויף קיין טרעהר ניט לאזען,
 און מיין הארץ בעפעהל איד: שטומען!

איד וועל מאכען שלום
 מיט דעם לעבען:
 כ'וועל מיד קיינמאל קריגען
 מיט דעם מזל, מיט דעם הארטען, —
 כ'ווייל אביסעל רוהיג ליעגען,
 רוהיג ווארטען...

שא, מיין ליעבער,
 כ'שליעס די אויגען — —
 אלץ פאריבער, אלץ פערפלוניגען — —
 ס'איז א חלום, ס'איז א חלום! ...

ביי די בוימער

הינטערען שטערמעל, וואו די בוימער
שטעהען שטאלץ און פריי און שלאנג,
געה איך אום אצינד געבויגען,
מיער פון לעבען, עלענד, קראנק.

הויכע בוימער, אלטע בוימער!
רוף איך מיט א מאטען קול,
קוקט אן אייער פריינד דעם אלטען,
און דערקאנט מיד פון אמאל.

אה, דערקאנט מיד, ליעבע בוימער!
גיעסט אריין מיר אויף דאס ניי
אין מיין הארצען לוסט און ליעבע,
ווי אמאל אין שעהנעם מאי.

וועקט מיד ווייטער אויף צום לעבען,
ווארעמט אן מיין קאלטעם בלוט,
קעהרט מיד אום צום נייעם לעבען —
נייע קרעפטען, פרישע מוט!

איחר געדענקט דאך מיד פון פריהער,
ווען איך האב עם אלץ געהאט,
לאזט מיד בוימער, איצט ניט וועלקען,
ווי אין הערבסט־צייט אייער בלאט...

דאָס בוימעלע

און זעהסטו דאס בוימעל, ייאס וואקסט אויף דעם פעלד
 אהן פריינד, אהן חברים, אליין?
 עם שאקעלט זיך טרויריג און דאווענט פאר גאט,
 וואס בעט עם, — ווער קען עם פערשטעהן!

עם בעט נישט קיין פרוהלינג, קיין ווארימען שטראהל —
 וואס נוצט עם דעם עלענדען קינד?
 עם וויינט נאר און בעט זיך געווימער ביי גאט.
 עם זאל איהם צוברעכען דער ווינד!...

*

*

*

עס שאקעלט דאס בוימעל זיך חין און צוריק —
 עס ווערט ניט צובראכען... אה וואס איז דאס גליק?
 וואס טויג אזא לעבען — איז אייביגען שרעק? —
 אה, איינמאל א בראד — און גענוג, און אן עק!..

דו פרענסט...

דו פרענסט מיר, מיין פרוינד, ווי אַלט איד בין שוין.
 איד וואַלט עס דיר גערן דערצעהלען:
 נאָר גלויב מיר, מיין פרוינד, איד ווייס ניט אליין —
 עס האָט ניט געלוינט זיך צו צעהלען...

דער קארנער צעהלט געלד, דער גליקליכער — טעג,
 מען צעהלט וואָס ס'איז ליעב, וואָס ס'איז טהייער;
 מיין לעבען, א, פרוינד, איז א וויסט־לאַנגער וועג,
 און פונקט פאר א יאהרען, ווי הייער...

אויב מיין לעבען הייסט ליידען, דאן לעב איד שוין לאנג,
 דאן האב איד גענוג זיי, די יאהרען :
 אויב לעבען הייסט הערען פון גליק האַטש א קלאנג
 דאן בין איד נאָך נאָר ניט געבארען...

פון טאָל

גאט, נעם מיר פון טאָל פון בעטריעבטען ארויס,
 ווען ניט געהט מיין לעבען, מיין חיות מיר אויס.
 דאָ לעשט זיך מיין זעלע, אזוי ווי א ליכט,
 וואס צאנקט אין א שענק מיט שכורים געדיכט;
 דאָ שלעפ איר מיר אום, דערשראָקען און בלאס,
 אזוי ווי א פערבלאנזשעמע קינד אין א גאס...

דער שטויב פון דער וועלט...

דער שטויב פון דער וועלט איז געפאלען אויף מיר,
און קראנק בין איך, קראנק;
די ליעבע — זי וועלסט טיעף אין הארצען ביי מיר,
אין קאפ — דער געדאנק...

און ווער קען מיר היילען? נישטא אזא מענש,
נישטא אזא לאנד!
און וואלסטו דעם הימעל דערגרייכען געוואלט —
ווי קורץ איז דין האנד..

געדאנקען.

1.

דער מענש.

דער מענש — ער האט הויכע פערלאנגען.
די כחות — ווי שוואך און ווי קליין!
איהם ווילט זיך דעם הימעל דערלאנגען.
און קען אויף דער ערד קוים אומגעהן.

איהם ווילט זיך די גאנצע וועלט ליבען
און לינדערען יעדערענס „אוי“ —
און ליבען איז קוים איהם געבליבען
פאר אז אריבער, זינדיגער פרוי...

2.

פרויען.

פערזוימט האט זיך משה אין הימעל,
דאס פאלק האט נאך גאט זיך פערבענקט —
אז אנדערען גאט זיך צו מאכען.
האבען פרויען די ציהרונג געשענקט.

א. היינט זענען אנדערע פרויען —
עס בייטען זיך צייטען, א שרעק!
די היינטיגע פרויען פאר ציהרונג
זיי שענקען דעם גאט אייך אוועק..

.3

א קאמפלימענט.

ב. האב מיט איהר געשערצט, געלאכט,
קאמפלימענטע איהר געמאכט
און מיין עהרען ווארט געגעבען.
אז איד ליעב זי ווי מיין לעבען.
אך, ווי וואלט עס איהר פערדריסען,
זוען זי וואלט מיין לעבען וויסען? ...!

.4

מיניע טעג.

ביטער איז געווען מיין געכטען
און דער היינט איז אויך פול זארגען—
און דער היינט און געכטען—ביידע
שאפען, וועבען מיר מיין מארגען.

א. אזעלכע צוויי שלימזל'ס
קענען רעכטס דען עפעס מאכען ז' —
ס'זועט ארויס קומען א מארגען
נאר צום חזק, נאר צום לאכען...

.5

מיינע ליעדער.

כ'האָב געשריבען מיינע ליעדער
נאָר מיט טינט מיט שוואַרצען.
ווען איד לעז זיי, דאכט מיר זעה איד
רויטעם בלוט פון האַרצען.

וואס איד לעז די ליעדער מעהרער
ווערט אלץ רויטער, רויטער,
וואס איד שרייב די ליעדער, מעהרער
ווער איד בלייבער, טויטער...

6

מיון פריינד.

מיון פריינד! מיט-דער וועלט וועסטו נאָרנישט ניט מאכען —
און האט זי פון דיר נאָר גענומען צו לאכען,
דאן מוזטו ענטלויפען, דאן מוזט זיך בעהאַלטען,
אין ערניץ אַ ווינקעל, אַ וויסטען, אַ קאַלטען.

מיון פריינד! מיט דער וועלט וועסטו נאָרנישט ניט מאכען.
עס האט שוין געטראָפּען אַ זעלכענע זאַכען.
די וועלט, אַט די אַלטע, די נאָרישע זקנה,
איז פונקט, ווי אַ קינד נאָר, אַנ'עקשנ'טע איינע...

7.

גאָט'ס פּוסכּוּינקעל.

דער גרויסער, פרייער הימעל
 דאָס איז דאָך גאָטעס טהראָן,
 און ריין איז גאָטעס הימעל
 פון אייביג-אייביג-אָן.
 די ערד — דאָס איז זיין ביינקעל
 — אזוי זאָגט גאָט אליין
 צי פאסט דיר גאָט דיין ביינקעל
 זאל זיין אזוי ניט ריין? —

8.

דער בלינדער.

אַט איז ער געקומען, דער אַרימער בלינדער
 און האָט אויפ'ן הויף זיך געשמעלט,
 עס ציהט זיך דאָס קלעגליכע ליער זיינס : א בריווער!
 איד זעה ניט די ליכטיגע וועלט!

עס ריהרען זיך הערצער, עס ווייזען זיך טרעהרען.
 מען ווארפט איהם פון פענסטער פיעל געלד;
 און שטיל ווערט דער בלינדער, ער איז שוין בערוהיגט—
 ער זעהט שוין די ליכטיגע וועלט!

9.

די נאכט,

די נאכט רוקט זיך אָן, די נאכט רוקט זיך אָן
 די אוראלטע, פינסטערע נאכט,
 און רוהיג און שטיל בעהערשט זי דעם טראָן
 מיט חשך און פינסטערער מאכט.
 און ס'דאכט זיך זי רעדט: נו, זאָגט איהר אליין,
 צי איז דען ניט בעסער פאר אייך:
 ווי רוהיג און שטיל! קיין פרייד, קיין געוויין,
 עס שלאָפען זיך אַרים און רייך!

10.

אלטער גלויבען.

אלטער גלויבען, אלטע האַפנונג
 ציהט זיך פון מיין הארץ ארויס —
 אַבגעוואָהנט האָט איהר דאָרט יאָהרען,
 איצט איז אייער צייט שוין אויס!
 כ'האַב דערקענט אייך פאלשע שכנים,
 איהר פערשפרעכט אלץ זילבער, גאָלד,
 און איך בין שוין אלט געוואָרען,
 און איהר האָט נאָך אלץ נישט בעצאָהלט! ...

צום לעבען

לעבען זאג מיר, וואס דו האסט
און איד פרעג נישט, וואס עם קאסט;
שטעלען שטעל דעם העכסטען פרייז,
אבער עפעס שעהנס בעווייז.

כ'האב געהאט אן אידעאל —
ווי אין וואלד א ריינער קוואל,
אנגעריהרט האב איד איהם קוים
איז צוריען ער ווי שוים...

כ'האב געליעבט א פרוי — איהר בליק
האט געשאפט מיר פרייד און גליק;
כ'האב דערקענט זי — ערשט א שלאנג
און דאס הארץ איז וויסט און באנג...

כ'האב געקעמפט פאר מענשען-גליק
לויז צו מאכען זיי פון שטריק;
כ'האב געהאפט, געגלויבט, ווי א סינר;
דאך די בלינדע בלייבען בלינד.

האב איד באלד פערלאזט דעם מארק
און געשטיגען אויף א בארג;
כ'האב דעם העכסטען שפיץ בעזוכט
און — — די איינזאמקייט פערפלוכט!

וואס'זשע האסטו, לעבען, נאך,
אויסער זיעבען טעג אין וואך,
אויסער אונזער שווערען יאך
און דעם טויט, דעם טויט דער נאך...

VI.

די היים.

מיין צוריקקעהר צהיים

1.

אומגעוואנדערט און געוואַגעלט
האָב איך אין דער פרעמד פּיעל יאַהרען
איבערדריסיג און פערמאוסט
איז דאָס לעבען מיר געוואָרען.
א, די גרויסע שטערט, די גאסען
מיט די ריזיג־הויכע מויערן
האַבען מיך אזוי געשראַקען —
כ'פּלעג דאָרט נאָך מיין היימאט טרויערן:
נאָך דעם קליינעם, ליעבען שטערטיל
נאָך די געסליך, — עלענר, אַרעם;
נאָך די שטיבעלעך די קליינע —
נאָך די לעבעדיגע קברים.
נאָך די קברים! דאָך געצויגען
האַט מיך צום בית־עלמין אַלטען —
א, ווי פּיעל זכּרונות ליעבע
ליענען דאָרטען טיעף בעהאַלטען.
טיעף בעהאַלטען דאָך וועל איך זיי
פון דער ערד צוריק אויסגראָבען,
מיט פערשטאַרבענע וויעדער זעהן זיך,
ווי פּיעל נחת וועל איך האַבען!
כ'האַב די גרויסע וועלט פּערלאָזען,
בין געפּלוינען ווי אויף פּליעגעל,
צו מיין שטערטיל, וואו געשטאַנען
איז אַמאָל מיין קינד־הייטס וויעגעל.

2

כ'חאב דערקענט דיד, ליעבעם שמערטיל,
 האסט זיך פיעל ניט אומגעביטען!
 איך דערקען די געסלעך דייע
 און דעם גרויסען מארק אין מיטען.
 אח, ווי טרויריג ווייזט ער אויס מיר:
 אלע הייזער אלט געווארען,
 און די שויבען פון די פענסטער
 קוקען פינסטער, פול מיט צארען!...

* *

*

חיים לייזער'ס הויז — וואו איז עס
 מיט דעם גאניק מיט דעם לאנגען,
 וואו עס פלעגט זיך שטענדיג הערען
 לוסטיג לאכען און געזאנגען?
 דייך געווען איז חיים לייזער
 און א בעל הבית אן עכטער,
 א פרנסה שטוב א גרויסע
 און צוויי שענע, יונגע טעכטער.
 איך געדענק די עלט'רע, ביילע,
 מיט די שווארצע, גרויסע אויגען,
 וועלכע פלעגען שטענדיג לאכען
 און מיין הארץ דאן צוגעצויגען.
 כ'פלעג אפט קומען אויפ'ן גאניק
 אין די זומער-נעכט צו זיצען
 מיט די טעכטער, מיט די שיינע,
 און פלעג פרייליך שיטען וויצען.

זייער לאכען פלעגט דאן קלינגען.
 ווי דאס ליעד פון נאכטינגאלען —
 אה, וואו זענט איהר, ליעבע טעכטער,
 אה, וואו זענט איהר איצט פערפאלען?
 שלעכטע צייטען! היים לייזער
 איז פערארימט לאנג געווארען,
 נאך אמעריקע די טעכטער
 זיינען גלייך אוועקגעפאהרען.
 דאס האט מיר דערצעהלט די מוטער
 מיט פערוויינטע, פייכטע אויגען:
 „מיינע לוסטיגע צוויי פייגעל
 זיינען איבער ים פערפלויגען!“
 „מיינע לוסטיגע צוויי-פייגעל!“
 האט זי מיט די הענד פערבראכען —
 „זעהט, א תל פון הויז געווארען,
 און דער גאניק איז צובראכען“...

3.

ניט פערנעסען אויך דעם שולחיה,
 וואו עס שטעהט די תלמוד תורה,
 כ'האב בעטראכט זי נאך פון ווייטען,
 ווייל פון נאהענט איז א מורא...
 כ'האב דערקענט די אר'מע קינדער —
 בארפוס, נאקעט און דערשלאגען;
 און געריהרט פון זייער עלענד
 האט דאס הארץ געוואלט וואס זאגען:
 א, איהר תלמוד-תורה קינדער!
 כ'קוק אויף אייך מיט פייכטע אויגען —
 ספרים טראגט איהר ניט אין ראנצעס —

וואס־זשע נעהט איהר איינגעבויגען ?
 וועלכע שווערע משא קרימט אויס
 יונגעהייט נאָך אייער רוקען ?
 איז די תורה אזוי שווער אייך
 אָדער איז דאָס ברויט צו טרוקען ?
 נאָר זיי האָבען ניט געענטפערט,
 האָבען קענטיג שוואַך פערשטאַנען :
 אויסגעשטעלט די אויגען, פראגענד :
 אַט די ווייכקייט קומט פון וואנען ? ...
 זיי, די אַר'מע און יתומים
 זיינען נאָר געוועהנט צו ווילדע
 קולות, קנישען און קולאקעס,
 אָבער ניט צו ווערטער מילדע...

4.

כ'האָב געוואָלט זעהן דעם בית המדרש,
 בין אין איהם אריינגעגאנגען —
 אה, ווי הערצליך און ווי פרוינדליך
 האָט מיר יעדער דאָרט עמפפאנגען !
 אַ בעקאנטער, צי אַ פרעמדער
 האָט זיין האַנד מיר אויסגעצויגען
 און עס האָט „שלום עליכם“
 העל געלויכטען אין די אויגען.
 כ'האָב דערקענט די אַרמע ברידער,
 צווישען זיי אויף חיים בער'ן,
 מיין אמאָליגען מלמד —
 כ'האָב דערקענט איהם אָן זיין שטערן
 מיט די פיעלע, פיעלע קנייטשען,
 טיעפער זיינען זיי געוואָרען...

„וואָס־זשע מאַכט איהר ליַעבער רבי,
 ווי האָט איהר געלעבט די יאַהרען ?
 און ביי טאַג אין שוהל וואָס טהוט איהר ?
 ס'איז מיר עפעס ניט געפעלען,
 אָדער זענט איהר רייך געוואָרען
 און האָט אויפגעהערט צו קנעלען ?“
 ליַעבער זוהן ! האָט ער געענטפערט —
 כ'בין ניט רייכער, ס'האָט מיין צעטייל
 ניט געוואונען, דאָך בין איך שוין
 אויס מלמד אין מיין שטעדטיל.
 ליַעבער זוהן ! אויף אונז'רע אידען
 קומט א צרה נאָך א צרה ;
 מעהר נישטאָ שוין יענע יאַהרען —
 קיינער דארף ניט קיין גמרא !
 מ'לעהרענט אויס נאָר איצט דעם אינגעל
 עפעס דאוונען, עפעס ברכה,
 עהרער נאָך ער ווערט בעל מצוה
 ווערט פון איהם א בעל מלאכה !“
 — וואָס־זשע טהוט איהר ליַעבער רבי,
 וואר־זשע נעמט איהר זיך צום לעבען ?
 „כ'האָב פערקויפט, מיין זוהן, דאָס שטיבעל
 און מיין טאַכטער אויסגעגעבען.
 דו געדענקסט מיין קליינע שטיבעל,
 מ'האָט געדארפט עס איבערבויען,
 דאָך איך קען עס ניט פערגעסען,
 ס'ציהט דאָס הארץ, א, מענסט מיר טרויען...
 נאָך צוריק די אייג'נע מעשה...
 שטותים ! כ'האָב געמוזט פערקויפען ;
 דו געדענקסט דאָך נאָך מיין בתולח...
 און די יאַהרען, אוי זיי לויפען...

לאָזען זיצען איז קיין תכלית,
 ז'איז געווען א היבשע בתולה,
 נאָר איז אַרימקייט וואָס העלפט עס?
 שעהן אַהן געלד איז ניט קיין פעולה.
 פאר א בעל-מלאכה... מילא...
 נאָר פערדעקען מיט א שליוער...
 — וואָס-זשע טהוט איהר איצטער רבי?
 „כ'זוף ביי טאָג אביסעל זוהר“.
 — ניין — איד מיין פון וואנען לעבט איהר? ...
 „פרעג, מיין זוהן, ניט — לאָז צופריעדען —
 מיט דעם בורא'ס הילף — עס לעבט זיך,
 ווי עס לעבען אלע אידען...“

5.

איז בית מדרש איז א ווינקעל
 האָט א אינגעל זיך פערקליעבען
 און מיט גרויס געפיהל, התמדה
 האָט ער עפעס דאָרט געשריעבען.
 כ'האָב בעטראכט איהם—הויט און ביינער
 און די בעקלעך איינגעצויגען,
 האָט קיין צייכען פון א פנים,
 נאָר עס פינקלען זיינע אויגען.
 איד בין צו איהם צוגעגאנגען
 און געפרענט: וואָס שרייבסטו ליעבער?
 ער האָט זיך פערשעמט, דערשראָקען
 און געציטערט ווי אין פיבער.
 נאָר נישט — האָט ער קוים געענטפערט —
 כ'האָב זיך ליעב צו מאַהלען תמיד...
 כ'מאָל פון גרויסע לייט די בילדער —
 אויך מיין ארבייט איז דער עמוד...

איז דער היים איז עננ און פינסטער
 און די קליינע קינדער שרייען,
 שרייב איד דא מיר אין בית מדרש —
 כ'מאל איצט — „הבל'ן הרג'ט קיין“...
 ס'האט געוועהן אמאל דער דאקטער
 מיינע ארבייט, די פאפיערען —
 כ'וואלט א „לייט“ געוועזען, זאנט ער
 ווען געקענט וואלט איד שטודירען.
 ס'האט מיין טאטע שטארק צעלאכט זיך
 אויף דעם דאקטער'ס רייד אין גאנצען:
 מיין זוהן שיקען אין די קלאסען, —
 אפשר זאל איד געהן איצט טאנצען...“

6.

טרויריג בין איד פון בית מדרש
 און בעטריעבט ארויסגעגאנגען.
 פול מיט וועהמוטה, פול מיט זארגען.
 פול מיט נארישע פערלאנגען...
 כ'האב געלאזען געהן זיך ווייטער
 געהן און געהן... איד זאל פערנעמען
 מיינע שווערע, גרויסע ליידען.
 וועלכע דריקען מיר און פרעסען.
 געהענדיג פערטיעפט אין טרויער
 בין איד צו דעם טייד געקומען
 און א טיעפער, אלטער קומער
 האט מיין זעלע דורכגענומען.
 זיי געגריסט מיר, ליעבעס טייכעל,
 א, ווי פלעג איד נאך דיר בענקען!

שטעהענדיג ביי גרויסע ימים
 פלעג איך דאָרט אויך דיר געדענקען.
 רוהיג, שטיל פליסט דיינע וואסער,
 ביי דיר קאָכען ניט קיין חוואליעס,
 דיינע שיפען — שטיקלעך שמאטעס
 שווימען — צייכענס פון דעם דלות.
 זומער צייט אין דיינע וואסער
 וואָלט א תענוג ווער געפינען,
 טריקענסטו דאן אויס אין גאנצען,
 דיינע וואסער ווערט ענטרינען...
 ווינטער צייט ווערסטו פערפרוירען
 און מיט מיסט פערדעקט, פערשאַטען...
 דאָך האָב איך דיר ליעב, מיין טייכעל,
 כ'וואָלט פון דיר ניט אָבגעטראָטען.
 אמת, כ'האָב געזעהן שוין טייכען,
 וואו די חוואליעס ווארפען, ברומען,
 וואו דאָס וואסער — שטארק און מעכטיג,
 דאָך בין איך צו דיר געקומען.
 יא, צו דיר האָט מיר געצויגען,
 דאָרט בין איך געווען א פרעמדער, —
 איך געדענק, ווי ביי דיין וואסער
 פלעגט מיין מוטער וואַשען העמדער...
 און דערמאן איך אין מיין מוטער
 ווערען ד'אויגען פול מיט טרערען...
 נעם זיי צו צו דיר, ליעב טייכעל,
 וועסטו טרוקען קיינמאָל ווערען...

7.

קומענדיג א היים, צום זיידען,
 דארט איז מיין קווארטיער געוועזען —
 האָט די באַבע מיר א נאנצע
 לעקציע אָנגעהויבען לעזען:
 „וואו ביזטו דאָס אויסגעוועזען?
 און אונז האָסטו נאָר פּערגעסען:
 האָסטו זיך נאָר דערמאָנט צו קומען
 ווען פּערוואָלט האָט זיך דיר עסען...
 מייל איד בין דיר עס מוחל —
 האָט זי לייעבליך צוגעגעבען —
 ביזט א יונגערמאן, עס ווילט זיך
 אומשפּאַציערען, ס'ווילט זיך לעבען.
 איד בין איד אמאָל געוועזען
 יונג און לייעב געהאט צו שפּיעלען;
 אד, וואָס איד פלעג אויסשפּאַציערען
 און קיין מייעדקייט קיינמאָל פּיהלען.
 איצטער... אויס! נאָר אין מחשבות,
 כ'האָב פּעררערט זיך און פּערגעסען.
 ביזט א הונגעריגער נעביד,
 נעהם אויף גיך און וואש זיך עסען.“
 גוט האָט מיר געשמעקט דער באַבעס
 איהרע איינפּאַכיגע שפּייזען:
 שמאַלץ מיט רעטאָד... אין דער פּרעמד דאָך
 האָב איד ניט געקענט ס'דערווייזען.
 לאַכט אייד, ברידער, פון דעם מאַכל,
 וואָס איהר ווילט דאָס זאָגט און רעדט אייד —
 איד בין דאָך ביי מינים — עס שמעקט מיר
 אונזער מאַכל — שמאַלץ מיט רעטאָד...
 און אויף פלייש — האָט מיר די באַבע

ווייד געזאגט — ניט האָב פּעראַיבעל —
וועסט אין שטאַדט אַ לויט ניט קריעגען,
זאָלסט בעצאָהלען האַטש אַ רובעל.
די קצבים וויינען קלאָנגען.
וויילען מאַכען אַן אסיפה:
צעהן שטיק האַבען זיי געקוילעט,
און דער רב געמאכט האָט טריפה...
די קצבים — גראַבע יונגען,
פרעגן, וואָס וויילען זיי דען האַבען?
זאָל מען דען דעם שלחן-ארום
מיט די „נאָך זאכען“ בעגראַבען? ...

8.

שבת פריה בין איד גענאנגען
אין בית מדרש מיט'ן זיידען,
אין דעם זעלביגען בית מדרש,
וואו איד האָב אמאָל אין פריידען
אין מיין קינדהייט נאָך געדאווענט
מיט'ן טאַטען פון איין סידור...
און דערמאָהן איד יענע צייטען
הויבט דאָס הערץ אַן פרעהען וויעדער...
און עס הייבט אַן מעכטיג קלאָפּען
און צו וויינען און צו בעטען...
און איד פיהל מיד, ווי מלאכים
וואָלטען קושען מיד און גלעטען...
אין דעם זעלביגען בית מדרש —
אַט דערקען איד זי, די בימה,
וואו דער חזן זינגט, צוגיסט זיך
אויף זיין טרויריגזיסער, שטימע.

אך, ווי טרויריג זינגט דער חזן!
 ס'העלפט איהם אונטער נאָר איין בחור —
 וואָס-זשע וויינט ער? אויף דעם אפשר
 וואָס עס קלעקט איהם ניט דער „וואַכער“?
 א, וואָס רייסען זיך די טענער
 מיט אזא געבעט און ברומען?
 אפשר, וואָס די שכירות זיינע
 איז פון גבאי שווער בעקומען?
 א וואָס שפּרייט ער זיינע הענר אויס
 און ער בעט זיך ביי דעם עולם?
 אפשר וויינט ער וואָס זיין האַפּנונג
 איז בלויז אלול דער בית עולם?...
 נאָר געענדיגט האָט דער חזן,
 אויסגעזונגען — זיך א היות,
 אַנגעהויבען האָט דער גבאי —
 צו פּערקויפּען די עליות
 ווי אמאל... ניט אומגעביטען
 האָט מען נאָך דעם טארג דעם ווילדען;
 און ס'פּערקויפט זיך משה'ס תורה
 אויפ'ן רובעל, אויפ'ן גילדען,
 שישי איז נאָך אלץ א יקרות
 און דער מקח ברענט פלאם פייער...
 און רביעי און חמישי
 איז נאָך עד היום ניט טייער.
 יאָ צו ששי נאָך עד היום
 האָט ר' בער א גרויסע תאווה;
 אַט-אָ קריכט ער אויפ'ן בימה
 און ער בלאָזט פון זיך מיט גאווה!
 און ער געהט אראפ פון בימה,
 גלעטענדיג דאָס גראַבע בייכעל,

ווי געזאגט וואָלט ער: רבותי,
 ששי איז א גרויסער מאכל!
 עפּים פּיהל איד מיד נאָך ששי —
 בין א בעל בית א יוסטער,
 בין ר' בער... איהר קענט ר' בער'ן!
 ניט קיין שניידער, ניט קיין שוסטער...
 און די שניידער און די שוסטער
 קוקען אויף ר' בער מיט פּלּוכען....
 אָד, ווי וואָלטען זיי, די ארמע,
 ווען א שיש איד פּערזוכען.
 א, פאר וואָס איז זיי בעשערט נאָר
 מאַנערעס דאָס גאַנצע לעבען?
 האַטש א שטיקעל פעטע תורה —
 דאָס איד וויל מען זיי ניט געבען!

9.

זונטאָג, פּריה בין איד געגאנגען
 אויפ'ן מארק היין און וויעדער,
 צו בעקוקען און בעטראכטען
 פון וואָס לעבען מיינע ברידער.
 א, דעם גרויסען מארק מיט בלאַטע
 האַט מען אונז אוועק געגעבען;
 נעמט מען צו דעם מארק מיט בלאַטע,
 נעמט מען צו איד אונזער לעבען...
 צווישען פּיעלע נייע קרעמער
 האָב איד קוים דערקענט נאָר איינע, —
 זאָל דאָס ווייבעל זיין דען רחל,
 זאָל עס רחל זיין די שעחנע?
 רחל, רחל — בנאמנות!

איד דערקען זי נאָך פון ווייטען —
 האַטש זי האַט זיך אומגעביטען.
 נאָר ניט די פון יענע צייטען,
 ווען איד בין צו הויז געוועזען
 און געקענט זי נאָך אַלס פרייליין...
 איד געדענק נאָך איהרע אויגען
 מיט די בליקען, ווי די פייילען.
 רחל רחל, ליעבע רחל!
 בין איד צו איהר צוגעלאַפּען —
 ביזט א קרעמערין געוואָרען?
 זאָג, ווי האַט זיך עס געטראַפּען?
 א, דערצעהל מיר, ליעבע רחל,
 וואָס האַט דיך געבראַכט צו דאָנען?
 ביזט געווען א שטאַלצעס פרייליין
 און פלענסט לעזען אַפּט ראַמאַנען.
 און דיין פרייע ברוסט — פול לעבען,
 פלעגט זיך, לעזענדיג, אויפהייבען,
 און מיט דינע שוואַרצע אויגען
 פלעגסטו קוקען ווייט, און גלויבען.
 איד געדענק דאָך דינע טרוימען,
 פלעגסט זי עפּטער מיר פּערטרויען,
 און א וועלט פול גליק און ליעבע
 פלעגסטו דאַמאַלס זיך אויסבויען.
 און די וועגען צו דיין צוקונפט
 האַסטו אויסגעשיט מיט בלומען!
 וואו - זשע זיינען דינע גליקען,
 ווי ביזטו דערצו געקומען?
 איז א קרעמעל — ענג און פינסטער —
 זיצטו איצט פּערדעקט מיט טרויער,
 און די שיינע אויגען דינע

קוקען אויס'עט אויף א פויער...
 און די זיסע שטימע דיינע,
 וועלכע פלעגט ראמאנסען זינגען,
 ווערט איצט הייזעריג און טרוקען
 מיט דעם קונה זיך צו דינגען...
 טרויריג האט זי מיר געענטפערט :
 מאלע וואס עם איז געוועזען —
 בין אמאל געווען פערנארישט,
 און געהאפט, געגלויבט, געלעזען.
 און מיין יונגעס בלוט פלעגט קאכען
 פלעגט זיך אַנצינדען און זידען
 און פלעג גלויבען דאן און האַפען
 אויף אזוינס, וואָס ניט פאר אידען...
 און די יאַהרען פליהען, פליהען,
 און איד ווער אלץ עלטער, עלטער...
 די חלומות שווינדען, שווינדען
 און דאָס בלוט ווערט קעלטער, קעלטער...
 די געביידען אלע מיינע,
 פיהל איד, הויבען אן צו פלאצען
 און איד הער אין גאָס די ווייבשר
 מיינע יאַהרען, ווי זיי שאַטצען...
 כ'האָב געהערט עם, און מיין יונגער
 האָב איד שטיל בעוויינט מיט טרערען,
 און געמוזט האָב איד א כלה
 פאר דעם ערשטען חתן ווערען...
 יא געמוזט: מיין גוטע מוטער
 האָט געוואַלט פון מיר זעהן נחת :
 „ווער מיין ליעבעס קינד א כלה,
 אונז'רע שונאים אויף להכעים“.
 און זי האָט דערלעבט דעם נחת,

וואָס זי האָט געוואַרט פיעל יאָהרען :
 ער — אין שטענדיגעל גיעט אָב „שטונדען“
 איד — א קרעמערין געוואָרען! ...

* *
 *

ווייניג נחת, ליעבעס שטערטעל,
 האָב איד איצט אין דיר געפונען,
 פון אמאָל דיין חן, דיין ביסעל
 איז שוין אויך פון לאנג צערונען.
 כ'האָב געבענגט נאָך דיר פון פון ווייטען,
 כ'פלעג אויף דיר דאַרטען וואַרטען, האַפען —
 אַר'מער, טויטער, ווי געלאָזען,
 האָב איד איצטער דיר געטראַפען !

קוידאנאָוו—קאָונאָ, 1998.

אין קלויז

כ'קום אריין אין קלויז אין אלטען —
 אד, ווי טרויריג, טריב און דונקעל!
 ליידיג אלע בענק, — דער שמש
 דרימעלט שטיל נאָר אין אַ ווינקעל.

וואַרזשע זיינען די בהורים
 ביי די גמרות מיט דעם ניגון,
 וואָס ער פֿלעגט מיר די נשמה
 דאָ דערהויבען דאָ, פּערוויעגען?

וואַרזשע אין דער הויכער „תנו“
 פון דעם קלעצקער, פון דעם בעלזער,
 מיט די זיסע שטארקע טרעלען,
 אויסגערעהט פון יונגע העלזער?

וואַרזשע זענט איהר אלע קולות?
 אד, ווי באנג אין קלויז דאָס שטומען?
 און דער אלטער שמש ריהרט זיך
 און איד הער איהם טרויריג ברומען:

שעהן פון דיר, דו נומער אורח,
 דו געדענקסט נאָר אלטע יאָהרען...
 יענע קלעצקער, יענע בעלזער
 זיינען טאטעס שוין געוואָרען.

וואַגלען, פלאַגען זיך אין גלות,
אין דעם וויסטען, אין דעם לאַנגען,
און די קלעצקערס, בעלזערס קינדער
זיינען ווייט אוועקגעגאנגען...

אין דער חיים

דרויסען נייעסט דער רענען,
און עם וויינט דער ווינד:
אין דער חיים צו זיצען,
אוי, ווי גוט איז צינד!

ס'מורמעלט שטיל די מאמע:
ס'קומט דער ווינטער אן!
טרוידיג איז איהר שטימע,
דאך ווי ליעב דער מאן:

נעבעלדיג די שויבען,
דונקעל איז אין שטיב, —
דאך צו זיצען דארטען
אוי, ווי ס'דארף זיין ליעב.

אומעטיג דער מאמע,
אומעטיג פערטראכט,
דאך זיין שטומע ליעבע
אלע אונז בעוואכט.

איכח

ס'נעהמט מיר דורך דער אלטער טרויער
 אין דעם ניינטען-אָב ביי נאכט —
 כ'הער, עס פאלט פון שטאַרט דער טויער
 און עס פלאקערט אויף די שלאכט.

ווי צורייצטע חיות לויפען
 אין דער שטאַרט דעם פיינד'ס חילות
 און אין זייער ווילדען לאכען
 ווערט פערטויכט דעם פאַלקס יללות.

כ'זעה א העלישרויטען פייער
 שלאָגט זיך אָב אויף טויזענד מיילען
 און עס טראָגען זיך פון פונקען
 ביז צום הימעל דיקע זיילען...

וואָס ערוואַרבען האָט יהודא
 דורך פיעל יאהרען לאנגע, שווערע,
 זעה איד ווערד פעררוויסט, פערניכטעט
 מיט'ן לעבען, מיט דער עהרע...

ס'נעהמט מיר דורך דער אלטער טרויער
 אין דעם ניינטען אָב ביי נאכט —
 אויף דער ערד, דעם קאַפ געבויגען,
 זיך איד אַבל'דיג, פערשמאכט...

און די שוהל איז פול מיט שאמען,
פול מיט מתים, ווייסע, בלייכע — — —
ירמיהו שמעהט פאר ד'אויגען,
שפרייט די הענד אין זאמערט: איכה!...

אויפ'ן ניל

שווימט דאָס קעסטעל אויפ'ן טייד,
 אויפ'ן גרויסען ניל,
 שווימט דאָס קעסטעל רוהיג גלייד,
 שווימט דאָס קעסטעל שטיל.

און די חוואַליעס רוישען ניט,
 ריהרען זיך נאָר קוים,
 ווי זיי וואַלטען ציטערען
 אויפהייבען א שוים.

און די חוואַליעס געהען שטיל,
 געהען זאכט און לינד,
 ווי זיי וואַלטען היטען זיך
 טהאָן א לייד דעם קינד.

א, די חוואַליעס זיינען דאך
 נישט ווי פרעה האַרט:
 ניט דערטרינקען ויעלען זיי
 דעם, אויף וועמען ס'ווארט.

א גערריקטעם, שוואכעם פאַלק
 אונטער שטארקע הענד,
 וואָס עס טרינקט זיך אין זיין שוויים,
 ביי די ציגעל־ווענד.

א, די חוואליעס זיינען דאך
נישט ווי פרעה שלעכט,
ניט דערטרינקען וועלען זיי
משיח'ן פון קנעכט.

שווימט דאס קעסטעל אויפ'ן מיד,.
אויפ'ן גרויסען ניל,
און די חוואליעס טראגען עס
פארזיכטיג און שטיל...

מ ש ה

איהר ארכייט פון פריה,
איהר ארכייט ביז שפעט,
ביז'ן ציגעל און לעהם;
איהר גראַבט און איהר קנעט
און מויערט — פאר פרעה'ן
פאלאַצען און שטערט.

איד פיהל אייער לאַגע,
איד פיהל און איד ווייס,
איד זעה אויפ'ן שטערן
די טראַפען פון שווייס.

זיי דינען, די טראַפען,
אַריין אין דעם ניל,
ער בריווט דאן און קאַכט
און קען ניט זיין שטיל...

און טיעפער, און טיעפער
איהר זינקט אלץ אין זומפ;
דאָס האַרץ איז פערפרויערען,
דער מוז איז שטומפ.

די אורען פערשטאַמפּט,
די אויגען פערשמירט,
איהר זעהט ניט, איהר הערט ניט,
זיי ר'וואַלט ניט געשפּירט...

און דאָרט אין דער ווייטענס
 געפינט זיך אַ לאַנד,
 ווי זייד אין דער הימעל,
 ווי פערלען דער זאנד.

דאָרט רוישען די ווינדען,
 ווי לויטער מוזיק,
 דאָרט זינגען די פייגעל
 פון אייביגען גליק —
 און איהר שמעהט געבונדען
 אין קיימען, אין שמריק"..."

עס שמעהען די אלטע
 און קנייטשען די שטערען
 און שרייען: „וואָס וויל ער,
 וואָס לאַזט ער אונז הערען?"

וואָס קומט ער צו רייצען
 אונז אויביגע קנעכט? ...
 שוין לאַנג אז עס דויערט,
 עס בלייבט ביי אונז רעכט.
 אומזיסט נאָר, אַ וועסטו
 דיין צונג דיר פערדארבען,
 מיר וועלען ביי'ן לעהם
 און ביי'ן ציגעל שוין שטאַרבען"...

טיעפער ווירקט עס אויף די יונגע
 פרישער איז ביי זיי די וואונדערן,
 און עס האַבען זייערע הערצער
 פלאַמענדיג זיך אָנגעצונדען:

און עם קלינגען יונגע שטימען :
איצט, געקומען איז די צייט,
אונזער שווערען יאָד צוברעכען
מיט דער לאנגער קנעכטען־קייט.

אויס דער פרעה, וואָס ער מאַטערט
אונז אַהן אַנפאַנג און אַהן סוף:
רויבט ביי טאָג די זון, די ליעבע
און ביי נאַכט — דעם זיסען שלאָף.

אויס די שוּמרים און די צווינגער,
וואָס זיי גיבען נישט קיין רוה,
מיט די פּוּסמען און מיט בויטשען
צו דער ארבייט טרייבען צו...

און זיי קוקען ליעב אויף משה'ן
פול מיט האַפּענונג אין בליק,
און עם ברעכען זיך די קייטען
און עם רייסען זיך די שמרית.

ווען כ'צינד די ליכטליך און, די אכט...

פערלאַשען זיינען מיינע שטערען
און פינסטער איז די לאנגע נאכט,
דאך הויבט מיר ליכטיג און צו ווערען,
ווען כ'צינד די ליכטלעך און, די אכט!

מיין מאכט און שטאַלץ איז לאנג אריבער,
דער ווילדער שונא שפאַט און לאכט;
עס לעבט דאך אויף דער אלטער גבור,
ווען כ'צינד די ליכטלעך און, די אכט!

עס שטומען אלע מיינע ליעדער
פון גבורה, העלדענטהאט און מאכט,
דאך קלינגען זיי אין הארץ מיר וויעדער,
ווען כ'צינד די ליכטלעך און, די אכט!

אנ'אלטע טרעהר מיין אויג פערדונקעלט
און האט עם שיער נישט בלינד געמאכט,
דאך זעהט ווי העל צוריק עם פונקעלט,
ווען כ'צינד די ליכטלעך און, די אכט!

מיין פריינד, צי דו ווייסט? ...

מיין פריינד, צי דו ווייסט,
וואָס הייסט און בעדייט
א ביטערע צייט? ...
צי פיהלסטו וואָס הייסט
א פאַלק אין א צער,
א פאַלק אין געפאהר? ...

צי פיהלסטו, מיין פריינד
ווי טיעף איז דער וועה,
ווען ס'הערט זיך פון פיינד
א בראנפען-געשרעה:

אַט זעהסטו — ער קומט
מיט רציחה און וואוט,
אַט הערסטו — ער ברומט,
און דארשט נאָך דיין בלוט, —

און האָסט ניט וואָהין
נאָך רעמונג צו געהן.
נאָר סיידען צו איהם,
צום שונא אליין! ...?

צי פיהלסטו מיין פריינד,
וואָס איז דאָס אזוינס,
א פאַלק'ס א קליינס
און גרויס איז דער פיינד? ...

אהן וואפען, אהן מוט...
און האט ניט קיין שוין,
און הפקר זיין גוטס,
און הפקר זיין בלוט!...

וואָס מאַכט איהר ?

וואָס מאַכט איהר, איהר אַרימע ברידער
 אין צעהנדליג געפלינדערטע שטערטלעך ?
 האָט איהר שוין אַריינגעשטעלט פענסטער ?
 האָט איהר שוין פּערריכט אי'רע בעטלעך ?

האַט איהר שוין נרבות בעקומען,
 וואָס רעגענט פון אלע וועלט־עקען ?
 צי וועט עס, אַ. אַרימע ברידער,
 די פענסטער אַנגלאָזען האַטש קלעקען ?

האַט איהר שוין בעוויינט אי'רע טאַטעס
 און מאַמעס, און שוועסטער, און ברידער ?
 צי ציטערט איהר אלץ נאָך, ווי בלעטלעך
 ביי'ן קלענסטען, ביי'ן מינדסטען גערידער ?

צי זענט איהר נאָך אלץ ניט פּערזיכערט
 מיט דעם, וואָס איהר רופט כלומר'שט לעבען ?
 צי דאכט זיך אייך אלץ נאָך, אז וועניג
 האָט איהר זיי קרבנות געגעבען ? ...

צי גלויבט איהר אין בעסערע צייטען,
 אין זיעג, און אין טרייסט און נחמה ?
 פּערבלאַנזשעט א מאַל האַטש די האַפּנונג
 אין אייער פּול־יאַוש נשמה ? ...

דער ווינד

א קלאפ האט געגעבען דער ווינד אין מיין שטיבעל
 און האט עס אין גאנצען צעטראָגען:
 און באלד האט דערהערט זיך א קנאל פון א דונער
 און האט פיעל נפשות דערשלאָגען.

צי קען איד דען צירנען אויף ווינדען און דונער?
 צי ווייסען זיי דען וואס זיי טהו'ן?
 עס ברענט נאָר מיין צאָרען: ווי האט עס געטראָפּען
 ווען ליכטיג געשיינט האט די זון?

דעם ווינד און דעם דונער — א, זיי בין איד מוחל
 זיי זיינען ווי קרעפטען, דאָך בלינד;
 ווי האט דאן געלויכטען די זון אבער, פרעג איד,
 און רוהיג געזעהן אזא זינד? ...

פֿירוש לבנה

צוזאמעןגעדריקט אין א רעדעל, —
 אין גאס — שמעהען אידען געבויען;
 מיט ליפען פערשמאכטע פון הונגער,
 מיט בענגשאפט און צער אין די אויגען.

עס שמעהען פער'יתומ'ט די שטיבלעך
 און קוקען אזוי ווי דערשלאָגען,
 ווי ז'וואַלטען אויף זייערע דעכער
 דאָס יאָר פון די מענשען געטראָגען.

און אלץ איז ארום אזוי טרויריג,
 אזוי קאלט, אזוי גליטשיק און נאס...
 עס רייסט זיך די תפלה אלץ העכער,
 עס ציטערט די לופט אין דער גאס...

די קליינע לבנה אין הימעל
 האַרנט איין ווי דערשראָקען און בלייד
 און שיקט איהרע שטראַלען ארונטער
 און קוסט אזוי טרויעריג-זווייד...

דער מגיד

א לאנגע באַרד, א שעהנע באַרד,
 דאָך ניט געפּוצט און ניט געקאַמט,
 די פּאות לאַג, געגרייזעלמע, —
 דאָס פּנים לויכט, דאָס פּנים פּלאַמט.

עס הילכט און קליגט זיין שמאַרקער קול,
 עס ציטערן די בית-מדרש-וועגער,
 און ווי א מלאך זעהט ער אויס
 מיט זיינע אויסגעשפּרייטע העגער.

געפּערילט איז דאָס מויל ביי איהם
 עס שיטען זיך ווי פּונקען פייער
 די רייד, דער עולם שטעהט פּערטיעפּט
 און יעדעס וואָרט איז לייעב און טהייער.

ער רעדט פּון אלץ, ער ווייס פּון אלץ,
 פּון „אייביג לעבען“ נאַכ'ן טויט.
 דעם צדיק „שכר“ פּערשפּרעכט ער פּיעל,
 דער עונש פּון דעם רשע גרויט.

ער געהמט א פּסוק פּון תנ"ך
 וואָס האָט קיין זין און האָט קיין פּשט,
 און דרשנ'ט איהם אהער, אהין
 ביז וואו ער מאכט איהם קונציג-גלאַט.

פון עפּים א גמטריא
 בעווייזט ער ריכטיג, דייטליך, קלאַר,
 אז ס'איז די גאולה נאָהענט שוין, —
 משיח קומט נאָך היינטיגס יאָהר.

דער עולם קוועלט... איין אנדערער
 זיפצט אונטער זים : אַח, טאַטע, פאַטער!
 עס וואָלט שוין טאקי צייט געווען
 פון וויסטען גלות ווערען פטור!...

ער געהט אראָב פערשוויצט און ווישט
 דעם שווייס, פערגרייזעלט זיך די פאות
 און קוקט אהין צום „קערה“ דאָרט,
 וואו ס'קלינגען קופערנע מטבעות...

נאך גרינס

נאך צווייגעליך קינדער, אין וואלד לאזט זיך געהן
 — און פרעהליך מיט ליעדער כסדר,
 אזוי ווי עס וואלט אויף די וועלט ניט געווען —
 קיין רבי, קיין קאנטשיק, קיין חדר.

נאך צווייגעליך, קינדער, נאך צווייגעליך געהט,
 און פוצט אויס די אַרימע שטיבלעך;
 דער וואלד איז ניט ווייט, הינטערן שטערטעל ער שמעהט
 און קוקט אזוי ווייך, אזוי ליעבליך.

פערואונדערט וועט ווערען דער אלטער, דער וואלד:
 וואס טהוען דא אידישע קינדער? —
 דערצעהלט איהם: ס'איז שבעות—דערצעהלט עס איהם באהר;
 און זאל איהם ניט זיין צו קיין וואונדער...

און זוימט זיך וואס לענגער און רייסט וואס מעהר אָן —
 ניט האַט פאר די טאטעס קיין מורא:
 היינט מענט איהר אין וואלד זיין, מ'וועט גאר נישט אייך טהאָן—
 עס איז דאָד לכבוד דער תורה!

דער פורים שפילער

דאס ווייב איז קראנק, דאך געהט זי אום
און טראגט דעם וועהטאג שמיל און שמוס;
דאס קינד האט „טיף“ און ליענט אין בעט,
און פלוידערט אלץ און רעדט און רעדט.

און יענקיל איז א שארבען אויף,
ער שפייזט זיך נאָר מיט ליולקע-רויף
און מיט א קללה פון דעם ווייב:
„א בראַך, שליממזל, איז דיין לייב!“ ...

אין שטוב איז פינסטער נאס און קאלט,
די ווענט זיי שרייען, דאכט זיך: גוואלד! ...
דאס אויוועלע, וואס ניט געהייצט,
שטעהט, דאכט זיך, ביז און אויפגערייצט...

עס קומט די ליעבע פורים-נאכט —
עס האט זיך יענקיל אויפגעוואכט;
זיין ראָל ער לערנט מיט געפיהל,
ער געהט באלד שפילען „פורים-שפיעל“ ...

„דאס קינד איז, יענקיל, ביטער קראנק“ —
ער טרייבט מיט גוואלד דעם בייזגעראנק,
„עס וועט באלד זיין דיין לייב קינד'ס „ענד!“ —
און יענקיל טרייבט עס מיט די הענד! ...

און יענקיל פרוכט זיך לאכען שוין,
 בעקומען דארף ער דאך זיין לויין...
 עס גיסט זיך אין דער שטיף זיין בלוט,
 דאך דארף ער היינט דאך לאכען גוט...

און יענקיל לאָזט דאָס קראַנקע קינד
 און געהט דערפֿרעהן אַ רייך געזינד.
 און יענקיל שפּיעלט געשוקט זיין ראָל:
 ער זינגט און לאַכט הויך אויפֿן סוף...

צום מלוה

(פון חומש)

ווען דיין ברודער, א געדריקטער,
 איינגעהויקערט, איינגעבויען:
 מיט א דארען, בלאסען פנים,
 מיט פערוויינטע, רוימע אויגען,

קומט צו דיר אן עפיש לייהען
 פאר זיין הויזגעזינד אויף ברויט:
 זיירושע, מלוה, ניט קיין מערדער,
 שינד פון איהם ניט אָב די הויט.
 ווען עס וועט די נויט איהם צווינגען,
 ווי עס טרעפט אין ביזען לעבען,
 דיר, א, מלוה, אלס א משכון
 ס'לעצטע בגד אוועקגעבען. —

זאלסטו נאָר דאָס בגד האַלטען
 ביז די זון וועט אונטערקומען.
 דען דאָס בגד איז זיין קאלדרע,
 און דו האָסט זי צו גענומען.

א, זיין איינציג לעצטע־בגד,
 זאלסט איהם, מלוה, וועדערקעהרען:
 ביי נאכט וועט ער צו מיר וויינען,
 כ'וועל ניט שוויגען זיינע טרערען...

VII.

ערד און הימעל

ערד און הימעל

שכנים זיינען ערד און הימעל,
וואוינען לאנג שוין קעגען-איבער,
זייט עס האָט זיי גלייך בעשאפען
נאָט דער גוטער, נאָט דער לייעבער...

נאָר אַ רייכער איז דער הימעל;
האַט לבנה, זון און שטערען;
און די ערד איז וויסט און אַרים —
זי פערמעגט קוים עטוואָס מרערען...

און עס קוקט דער רייכער הימעל
אויף דער ערד מיט שטאַלצע בליקען,
איז ער אויפגעלעגט, דאן לאָזט ער
דריי־פיער שטראהלען ליכט איהר שיקען...

און די ערד — זי דאנקט און דאנקט איהם,
ס'שמייכעלט זיס דאָס פנים איהרע,
און די קינדער איהרע אַרמע,
זינגען דאן דעם הימעל שירה.

אין גארמען

עם רוישט דער אַרקעסטער אין גארמען,
עם מאנצען די טענער אין לופט
און ליליען און רויזען און בויער,
זיי גיעסען און שפריצען מיט דופט.

און דאָרט אין דערמיט ביי דער הוידע,
א לאכען א לוסטיגעס קלינגט;
דאָרט הוידען זיך גבירישע קינדער,
דערביי שמעהט די באַנע און זינגט:

„הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערליך,
פרייליכער ציהט פאר די שטריק!
ווייסט: נאָך אין אייערע ווינדעליך
שוינט אייך שוין ליכטיג דאָס גליק!

„זעהט איהר ביי'ן פארקאן דאָרט סוד'ען זיך —
אינגעליך, קוקען אהער,
ס'געלוסט זיך זיי אויב'עט צו הוידען זיך —
נאָך וואָס! עם פעהלט זיי ניט מעהר?!

„זיינען קיין געסט דאָ, קיין נויטיגע,
אַנקוקען זיי נאָר איז מאוס,
בגדים'לעך אלטע און קויטיגע —
שפּוּציג די באַרפיסע פּיַס.

„שקצים! אף זעהט ווי זיי קלעמערען.
 ווילען אריינגעהן מיט גוואלד —
 נארען! אומזיסט איז זיך מאטערן:
 מען וועט זיי ארויסווארפען באלד.

„איהר אבער דארפט זיך נישט גנב'ענען.
 אפען דער טויער פאר אייך.
 ס'וועט אייך דער וועכטער נאך חנפענען.
 ווייסט איהר פאר וואס? איהר זענט רייד.

„דאס איז א סגולה א טייערע
 ס'עפענט א טהויר אומעטום...
 אלעס איז אייערע, אייערע —
 קוקט זיך צום פארקאן נישט אום!

הוידעט זיך, הוידעט זיך, קינדערליך.
 פרעהליכער ציהט פאר די שטריק:
 ווייסט: נאך אין אייערע ווינדעליך
 שיינט אייך שוין ליכטיג דאס גליק...“

ביי דעם גארמען

ביי דעם גארמען שמעהט דער אר'מער
 אַבגעשליסען, אַבגעריסען :
 קוקט, ווי ס'ארבייט טריי דער וועכטער
 בויער, בלומען צו בעניעסען.

לאנג, שוין לאנג האָט ניט גערעגענט,
 איז חלשות בלומען פאלען,
 און עם מינטערט זיי דער וועכטער
 מיט די וואסער פון די קוואלען.

און מקנא איז דער אַרמער
 זיי, די בויער און די בלומען :
 הונגריג איז ער און פערלאָזען.
 און ער האָט ניט וואו צו קומען.

און פאר איינזאמקייט, פאר עלענד
 מוז ער אזוי יונג פערדארען.
 קיינער וועט איהם ניט דערפרישען,
 וועמען קען זיין וועלען אָרען? ...

קנייטשען

אויסגעזעעמ אין מיעפע קנייטשען
איז זיין הויכער, ברייטער שטערען.
אויסגעקריצט האט עס דער מזל —
די בעשרייבונג פון זיין לעבען.

ס'איז א לאנגעם בוך, א לאנגעם...
יעדער קנייטש איז א קאפיטעל;
וויילט איהר — קען ער זיי אַרופען
אַלע, אלע מיט די נעמען.

איין קאפיטעל הייסט: „אהן ליבע“
און דער צווייטער איז: „דאס בענקען“ —
„טעג — געבלאָנזשעט אין די גאסען“.
„נעכט אליין — אין וויסטען צימער.

און דער פינפטער און דער זעקסטער
אלץ אזעלכע קאלטע נעמען —
און דער מזל שרייבט און שרייבט נאָר —
אלץ די זעלביגע קאפיטעלען.

ביז עס וועט א קנייטש נאָר קומען —
ס'איז דער טוירט — א לעצט־קאפיטעל,
און די מעשה איז געענדיגט —
שאַרע! ס'וועט זי קיינער לעזען...

פערגרענעם גליק

ווייט פון שטערמעל, פאר'ן וועלדעל
 ציהט זיך ברייט פון בערג א קייט,
 און אויף איינעם פון די בערגער,
 ווי א ריז, א שטיין דארט שטעהט.

און די איינוואהנער פון שטערמעל
 ווייסען מעשיות פון איהם פעק,
 און דערצהלען זיי די מעשיות
 ציטערט שטיל דאָס הארץ פאר שרעק.

און דערצהלען זיי די מעשיות
 טהוט דאָס הארץ ווי וועה און באנג:
 ס'האָבען קעניגען געקעמפּט דאָ
 און געקעמפּט מיט וואומה און לאנג.

און דאָס בלוט האָט דאָ גערונען,
 ס'איז געפאלען ניט איין העלד:
 ניט אומזיסט איז נאָך עד היום
 אזוי גרין ארום דאָס פעלד...

און די רייכקייט פון די מלכים
 ליענט פערגרענען טיעף אין דר'ערד,
 צו בעקומען דאָך די אוצרות
 איז קיין מענשען ניט בעשערט.

ווייל א מכשף האט פערשאַלטען:
 — ביז איז ער געווען און אלט —
 ווער ס'וועט גראַבען דאָ די אוצרות
 דעם פערשלינגט די ערד גאר באלד.

יא, עס לייענען גרויסע אוצרות,
 אונטער'ן שטיין דאָ — זילבער, גאלד,
 דאָך גאָר מעהר פאר גאלד און זילבער
 האט דער מעניש זיין לעבען האַלד...

און אז ס'קומען ד'ארמע מענשען
 פון דעם שטעדטעלע אהער,
 בלייבען זיי ביז'ן שטיין פערגליווערט
 און עס דריקט דאָס הארץ זיי שווער.

און עס זיפצט ארויס אנ'אנדרער
 מיט א צארענדיגען בליק:
 אויף דער ערד אזוי פיעל דלות,
 אין דער ערד — אזוי פיעל גליק!...

הערבסט-ליעדער

1.

ס'גיעסט א גאנצען טאָג דער הימעל,
ווי א שווארצער ים איז אויבען;
און עס קויקלען זיך די טראָפּען
אויף די טרויעריגע שויבען.

און מיר דאכט זיך, יעדער טראָפּען
איז א ברענענדיגע טרער
אויף די וויסטע שלעכטע צייטען,
וואָס עס לעבט זיך אזוי שווער.

יעדער שאָרף פון ווינד אין פענסטער,
דאכט מיר, איז א טיעפער קרעכץ
אויף דער מענשהייטס אלטען וועהטאָג,
אויף איהר עלענדקייט און שלעכטס!...

2.

ביי'ן פענסטער שטעהט א בוימעלע
געבויען, טרוקען, דאָר;
עס האָט דער הערבסט איהם קראַנק געמאכט —
איך קען ניט זעהן זיין צער.

פּערצווייפעלט שאַקלען זיך ביי איהם
די דאַרע צווייגלעך אום,
עס וויינט: אף זעה ווי פינסטער איז,
ווי טרויעריג ארום!

מיר דאכט זיך, אז עס דערט צו מיר :
 אוי, אונגליקליכער מאן,
 צי איז אויף בליהען נאָך פאר אונז,
 א האַפענונג פארהאן ? !

צי וועט די זון, די ווארעמע,
 נאָך קומען ווען אהער ?
 אוי, הער — דער ווינד קלאַנגט יאָמערליך.
 די לופט — ווי קאלט און שווער" !

3.

וואָס וויל ער, דער רענען ? וואָס קאפעט ער, וואָס ?
 וואָס דינט ער אַהן אויפהער, וואָס דינט ער אַהן מאַס ?
 ווער דארף איהם, ווער בעט איהם און וואָס איז זיין מין ?
 ווי נאַריש, ווי נאַריש — איד קען ניט פערשטעהן !

און וואָס וויל ביי'ן פענסטער דער איינזאמער בוים,
 וואָס שטעהט ווי פער'יאוש'ט, וואָס אַטהעמט נאָר קוים,
 צו וואָס איז זיין תכלית ביי אונז דאָ געשטעלט ?
 וואָס בליהט ער, וואָס וועלקט ער ביי אונז אויף דער וועלט !

וואָס ווילען די מענשען, וואָס געהען אין גאָס ?
 עס איז אזי קאלט, אזוי פייכט, אזוי נאַס !
 וואוהין, און צו וואָס ? און וואָס שלעפט מען זיך אום ?
 ווי נאַריש איז אלץ דאָ, ווי נאַריש און דום !

4.

ס'איז דער הערכסט געקומען,
 ס'זועלעקען בוים און בלום;
 געלע בלעטער זעה איד
 וואלגערען זיך אום.

ס'קומט א ווינד א קאלטער
 פייפט א ליעדעל צו
 און די ארמע בלעטער
 האבען ניט קיין וזה:
 הייבען זיך און טאנצען
 טויטערהייט, אהן מאכט:
 און דער ווינד דער בייזער
 פייפט און שפיעלט און לאכט....

5.

מיט התלהבות זינגט דער ווינד
 און צעקאכט איז ער אין גאנצען,
 שוואכע בלעטלעך פון דער ערד
 דרעהען זיך און טאנצען.

און נאך העכער גרייפט דער ווינד,
 גרייפט דאס ווילדע זינגען —
 שוואכע בלעטלעך פון דער ערד
 דרעהען זיך און שפרינגען.

א, דו בייזער, בייזער ווינד:
 נאָר דו זוכסט דיר פּערגעניגען!
 האַסט זיי אָבגעפּליקט פּון בוים,
 לאָז זיי איצט שוין רוהיג ליגען!...

6.

און עס וויינט דאָס האַרץ אין מיר
 אויף די בלעטעלעך די גרינע,
 ווען פּערגעלט, פּערדארט, פּערוועלקט
 פּאַלען, פּאַלען זיי אין רינע.

און עס קלעמט דאָס האַרץ און קלעמט
 ווען איד זעה דעם בוים, דעם העלד,
 ליגעט, דערשלאָגען פּון אַ בליץ
 אויסגעצויגען אויפ'ן פעלד.

און עס דריקט דאָס האַרץ פּאַר וועה
 ווען דעם ווייסען שנעע אויף דר'ערד
 טרעטען מענשענס שווערע טריט,
 טרעטען, שמוצען איין די פּערד.

און עס גיעמט מיין אויג אַ טרעהר,
 ווען דאָס אַרמע, שענע קינד
 וועלקט אין קעלער פּאַר דער צייט,
 וועלקט פּאַר גאָר נישט, וועלקט אַהן זינד...

7.

כ'האָב פיינד די זון, כ'האָב פיינד די לבנה,
כ'האָב פיינד די אלע שמערען:
כ'האָב ליעב דעם שטורעם און די וואַלסען.
כ'האָב ליעב דעם הימעל'ס טרערען.

כ'האָב פיינד די רויזען און די ליליען,
כ'האָב פיינד די אלע בליטהען:
כ'האָב ליעב דאָס עלענדר־טרוקען־בוימ'על,
וואָס שטעזט אין פעלד אין מיטען.

כ'האָב אלעס פיינד, וואָס לייכט און פינקעלט,
וואָס דיענט נאָר צו בעשויגען, —
כ'האָב ליעב נאָר דאָס וואָס אָרעם, עלענד
דאָס, וואָס מען דארף בעוויינען...

אין א שטילען טאג

זעחסט דעם גראהען הימעל
 אין א טאג א שטילען,
 ווי די המארע רוקט זיך
 פויל, אהן מוט, אהן ווילען...

קוים עם בלאזט דאס ווינטעל,
 קוים עם טריפט דער רעגען,
 ווי זיי וואלמען פוילען
 שמארקער זיך בעווענען...

אה, פערקיהלט און מאכטלאז
 ווערט דאס גאנצע לעבען — —
 וואלט א דונער איינמאל
 האטש א קלאפ געגעבען! — —

*
* *
*

כ'וויל זיך מיט מיין מוזע גט'ן.
ז'האט קיין גליקען מיר געבראכט,
כ'בין פון איהר פערשווארצט געווארען.
קראנק נאך האט זי מיר געמאכט.

נו, זיך גט'ן... וואס'זשע קלעהרסטו? —
נעהם די ליעדער און פערברען...
וויילט זיך אבער אויך דאס גט'ן
גלייך בעשרייבען מיט דער פען...

און עם ווערט א נייע ליעדעל,
און די מוזע שמייכעלט ליעב:
אַרמער זינגער, בלאסער זינגער,
דו ביזט מיינער ביז'ן גריב...

* *
*

אויפ'ן הימעל די לבנה
שווימט פערטרויערט און פערקלערט:
מיט איהר הייליג — געלען פנים,
קוקט זי פרום אראָב אויף דר'ערד.

זי געדענקט — אין אלטע צייטען
האָט מען זיך צו איהר געבוקט,
פאר א געטין זי גערעכענט,
אויף איהר הילף ארויסגעקוקט.

נאָר די וועלט איז קלוג געוואָרען,
און זי קרענקט און ליידט דער פון:
אלע ווייסען, אז זי גנבה'ט
ליכט און שמראהלען ביי דער זון...

די שטארבענדע זון

זעהט, די זון פערנעהט,
אח, ווי זי איז רויט,
רויט אין בלוט געפארבט,
זעהט, ווי שעהן זי שטארבט.

און דער אלטער וואלד ארום
ביינט זיך גאטספורכטיג און שטום :
שעפטשעט : באלד איז שוין איהר ענר :
וואס האט זי אזוי געברענט ?

אין פעלד

איד געה אום אין פעלד,
ווי ברייט און ווי פריי!
א פויגעל פליהט דורך
און טראגט זיך פארביי.

און מילך לייכט די זון
און ווייס ניט פון קארנ:
מיט שטראהלען בעגילרט
האט זי טאל און בארג...

איד געה אום אין פעלד,
דאס הארץ עפעס שרעקט...
מיר דאכט זיך, איד הער
א קול, ווי עס פרעגט:

וואס טוסטו דו דא, מענש,
און וואס איז דיין ציעל? —
דא איז אזוי ריין,
דא איז אזוי שטיל!...

בעגראַכען

ביי דער ארבייט זיצט דער שוסטער,
 זיצט דער שוסטער קראנק און בלאַס:
 קלאַפּט די צוועקלעך, ציהט די דראַטווע,
 קוקט דערביי ארויס אין גאַס.

נאָר ער זיצט צום הימעל העכער,
 ערגיץ אויפ'ן פינפטען שטאַק;
 — אַת, די גאַס, זי איז בעהאַלטען!
 זיפצט ער, קלאַפּענדיג אַ צוואַק.

ניט קיין גאַס און ניט קיין הימעל, —
 הייזער האַבען אלץ פערשטעלט,
 און איהם דאכט זיך, אַבגעריסען
 איז ער פון דער גאַנצער וועלט...

אז ער ליעגט אין גרוב בעגראַכען,
 דאכט זיך צייטען־ווייז איהם אויך —
 באלד פּערהאַפּט ער זיך: אַ מעות!
 קען אַ קבר זיין זוי הויך? ...

אין גאס

„ווי פרעהליך אין גאס איז!“ — דו פרעהסט זיך מיין קינד —
 דו זעהסט נאָר דערנעבען, און ווייטער — שוין בלינד;
 דו ווענד נאָר דיין אויג אָב אהינצו, אין מיטען:
 אַה, דאַרטען, וואָס טהוט זיך — זאָל גאָט נאָר בעהיטען!

אַט זעהסטו: עס שלעפט זיך א קאסטען אין גאס...
 ווי שלעפט זיך א קאסטען? א, בימערער שפאס!
 עס שלעפט איהם א אידעל פון קאסטען נאָר קלענער:
 ער שלעפט זון ער טרייסט זיך: „א צעהנער, א צעהנער!“

זעה ווייטער: א אידעל, ווי דאָר און ווי געלֶב!
 אויף זיך אליין טראָגט ער די גאנצע געוועלֶב —
 אַ זעה — זיינע אויגען זיי גלאַצען און שטאַרען —
 א זעקסעריל פֿדיון! זיי קוקען און האַרען...

און ווייטער: א דראַשקע — דער פוהרמאן ער זיצט,
 דער קאַפּ זיינער וויעגט זיך, דאָס הימעל געגליצט —
 ביזט חושד: א שכור... אַ גאָט וועט דיך שטראַפֿען!
 דאָס האָט ער א גאנצענע נאכט ניט געשלאָפֿען.

און ווייטער און ווייטער — דו ווארף נאָר דיין בליק:
 מען הייבט עפעס וועמען פון דר'ערד אויף מיט שמריק —
 עס שמעלט זיך אָב יעדער — א קוק טהאָן א בעלז.
 דאָס איז אונטער משא א פערדיל געפאלען...

ווי פרייליך אין גאס איז! דו פרייסט זיך מיין קינד,
דו זעהסט נאָר דערנעבען, און ווייטער שוין בלינד —
דו ווענד נאָר דיין בליק אָב אהינצו, אין מיטען,
אח, דאָרטען וואָס טהוט זיך — זאָל גאָט נאָר בעהימען!

*

* *

אלע נאכט די זעלבע שטערען.
אלע טאג — די זעלבע זון :
נאָט, ווי טרויריג איז דיין וועלטיל!
נאָט, איד ווייס ניט וואָס צו טהאָן.

ס'איז מיר אומעטיג צו לעבען —
ס'בלאָזט אויף מיר פון אלץ א קעלט ;
אלץ די זעלבע, אלץ די זעלבע —
נאָט, בעשאף א נייע וועלט !

*

* *

לי הכסף, לי הזהב !
האַט זיך ניט געשעמט נאָט זאָגען,
און די גאנצע וועלט איז מיינע
און איד דארף איד אלע טראָגען.
מיינע גרויסקייט, מיינע גוטסקייט
דארף איד שטענדיג איד בעווייזען, —
איד, איהר פרעסער, מיט די קינדער
דארף איד קליידען, דארף איד שפייזען.
זאָלט איהר — זעהט ! — מיר עהרליך דיענען,
קיינמאל מיר נישט אַנצוטערעמען,
און פאר אייער לעבען דארפט איהר
שטענדיג וויינען, שטענדיג בעמען...

נאך מיין הארצענס בעגעהרען

איך ווייס ניט וואס קלוג איז, איך ווייס ניט וואס נאָריש,
 עס ברעכט זיך מיין מח פון קלערען, —
 העי, וועל איך מיר טהאן נאָר אזוי, ווי ס'געפעלט מיר,
 און פאַלגען מיין הארצענס בעגעהרען!

איך ווייס ניט וואו בלומען, איך ווייס ניט וואו דערנער,
 איך ווייס ניט, וואו פרייד און וואו טרעהרען, —
 העי, וועל איך מיר געהן אין דעם וועג, וואו עס ציהען
 און רייסען די הארצענס בעגעהרען!

איך ווייס ניט וואו טויט איז, איך ווייס ניט וואו לעבען,
 דעם אמת וואו קען מען דען הערען? —
 נו, שטילער דו מח, העי קאַכיגער, הארץ!
 כ'ערפיל דייע אלע בעגעהרען!...

ליכט

קארנ געווען איז אונזער רבי,
און ער פלעגט קיין ליכט נישט ניצען
פון נאך מנחה ביז נאך מעריב —
אין דער פינסטער הייסט ער זיצען.

און כדי אונז צו פארנעהמען,
אז מיר זאלען זיך ניט שטיפען,
פלעגט ער דאמאלס אונז דערצעהלען
טויזענד נראהע, אלטע מיפען.

אין א ווינקעל נעבען אויבען
פלעגט ער פיעל און פיעל דערצעהלען,
פון פער'כשפטע פאלאצען,
פון פערבארג'נע טיעפע העהלען.

פון מכשפים, מכשפות
און פון רוחות און פון שדים,
און פון לצים, וואס זיי טאנצען
אין די פוסטקעס אויפ'ן בוידעם : —

און ער האט מיט זיינע מעשיות
אונזער חיות אויסגעצויגען :
שדים, רוחות און מכשפים
פלעגען שטעהן אונז פאר די אויגען.

אך ווי שרעקליך! שמיל און פינסטער....
 ס'קינדערש'הארץ קלאפט אונגעהייער....
 און מיר פלעגען זיך צעוויינען :
 רבי, רבי, צינד און פייער!...

און א וואונדער! ווי דער רבי
 פלעגט א ליכטעל נאָר אַנצינדען.
 פלעגען אלע ביזע רוחות,
 שדים, לצים גלייך פערשווינדען...

דער חדר פון לעבען

אוי, ווילט זיך ניט, ווילט זיך ניט געהן מיר אין חדר,
 אין קויטיגען חדר פון לעבען.
 דער מאוסער רבי, דער בייזער, דער אלטער
 זאל לאנגווייליג שמוצעלעד געבען...

עס ווילט זיך ניט פרעגען די נארישע קשיות,
 ניט הערען דעם נארישען תירץ:
 אוי, ווילט זיך ניט הערען, וואזוי מען פערטייטשט דארט
 וואס כבוד, וואס ס'הייסט „דרד-ארץ“...

עס ווילט זיך ניט לערנען, מיט אלע תלמידים
 די ספרים, די אלטע, פול שימעל:
 עס ווילט זיך ניט הערען די בייכער-געשרעהען,
 דאס ווילדע, דאס נארישע טימעל.

איד בין דאך א אינגעל מיט הארץ און געפיהלען,
 איד האב אין זיך אנדערע כחות...
 אוי, ווילט זיך ניט לערנען אין נארישען חדר
 צוזאמען מיט פויערשע מוחות...

צו שכורים

ד'וילט א פרעהליכס הערען?
 געהט אין שענק!
 איד ווייס אונגליק, איד ווייס טרערען, — —
 איד גערענק!

ר'האט א מיטאג אבגעגעסען
 און מיט וויין,
 און איהר ווילט אן אלץ פערגעסען,
 פרעהליך זיין.

און איהר קומט צום בלאסען דיכטער:
 זינג פון פרייד!
 ניין, איד קען ניט — איד בין ניכטער —
 זינג איד לייך!

איד בין ניכטער און מיר זעהט זיך
 וואס איהר טהוט,
 און איד הער א קול עם בעט זיך:
 שווייג קיין בלוט.

יענעם קול נאך מוז איד פאלגען.
 כ'פיהל איהם מיט,
 און אהן אויפהער וועט פערפאלגען.
 אייד מיין ליעד...

ביי אונז אין לאנד

פון א ברעף.

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאנד
איז דאס לעבען מויט און מאוס...
ס'איינציג פרייע פייגעל-ליעד
הערט מען זינגען נאָר אויף תליות.

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאנד
ארבייט זעלטען א פאבריק;
אינע נאָר — זי שטריוקט קיינמאל;
שמירט אונז קייטען, פלעכט אונז שטריק...

ליעבער פריינד ביי אונז אין לאנד
געהט דאס לעבען — קוים עס קריכט;
נאָר דער טויט — ער רייט גאלאָפּ
אויפ'ן שווארצען פעלד-געריכט...

ליעבער פריינד, ביי אונז אין לאנד
הייסט א חסד — ווייסטו וואָס?
שטאַט צו הענגען אויף א שטריק —
טוידטען מיט א ביקסען-שאַס...

ווער עם האָט...

ווער עם האָט א טעמפעל,
ווער עם האָט א קלויזעל,
וואו ס'בעזוכט א שיינקעל,
ווער — א פרעהליך-הייזעל.

עפעס מוז מען האַכען,
איינעם מוז מען גלויבען:
צי א טיפעל אונטען
צי א נאָט דאָרט אויבען...

האַסטו אבער קיינעם,
וויילסט נאָר אלץ פּערהאסען,
וועסטו, ווי א קיז,
בלאָנזשען אין די גאַסען.

און עם וועט דיר ווייכען
יערערער פון עולם,
און די וועלט די גאַנצע
איז דיר א בית־עולם...

*
* *

צווישען טויענד שלעכטע מענשען
מיט פערשטיינטע הארץ און זינען,
קען זיך איינער אויף א נוטער
אפשר, אפשר ווען געפינען.

גאָר ניט זיך איהם, פריינד, מיין אַרמער,
ס'וועט געדויערן צו פיעל יאָהרען:
ביז דו וועסט איהם אויסגעפינען
וועט איהר ביידע געהן פערלאָרען...

מיין האַרץ איז ווייך...

(צו...)

מיין האַרץ איז ווייך, ווי ביי אַ אינגעל,
וואָס האַלט זיך אָן דער מאמעס קליידעל:
מיין מוטער איז שוין לאַנג געשטאַרבען —
זיי דו מיין מאמע, ליעבע מיידעל.

איך וועל דיר, ווי אַ מאמען, פאַלגען
אַלץ וואָס דו וועסט גאָר הייסען, זאָגען:
און אז דו וועסט, מיין ליעבע, שטאַרבען,
וועל איך גאָר דיר אויף קדיש זאָגען...

צום ארבייטער

(ביו'ן בעל־הבית'ס טהיר)

וואָס האָסט זיך דערשראָקען, מיין אַרימער ברודער,
 וואָן שטעהסטו ביי דער טהיר, ווי דו ווינסט?
 עס האָט זיך דערשראָקען דער גלאַנץ פון די זאַלען,
 דו וועסט זיי פּערשמוצען — דו מינסט.

אוי, אַרימער ברודער, אוי, נאַרישער ברודער,
 נעה ווייטער און זעך זיך אוועק...
 דו וועסט ניט פּערפֿלעקען דאָס גאָלד פון די זאַלען —
 דיין זעלע איז רייז, אָהן א פֿלעק.

אוי, אַרימער ברודער, אוי נאַרישער ברודער,
 וואָס האָט דיר די אויגען פּערבלענדט?
 וואָס שטעהסטו און גלאַנצסט און בעטראַכטסט אלץ פּערוואַנדערט:
 דו האָסט ניט דיין ארבייט דערקענט? ...

.1895

א חלום...

איך האב געהאט א גוטען חלום :
 מיין מאמע איז צו מיר געקומען
 פון יענער וועלט, פון ליכט און שטערען.
 פון שכינה-שטראהלען, ווייסע בלומען..

זי איז, א ליעבע און א באנגע,
 געבוירען פאר מיין בעט געשטאנען.
 און האט מיר עפעס שמיל געפליסטערט —
 נאָר וואָס ? דאָס האָב איך ניט פֿערשטאַנען...

צו האָט זי נאָר געוויינט מיין זעלע,
 וואָס איז פון לעבען קראַנק, דערשראָקען ?
 און אפשר האָט זי נאָר געוואָלט מיר
 צו זיך, אין יענער וועלט, פֿערלאָקען ? ...

איך ווייס ניט און געדענק שוין נאָר נישט —
 עס האָט פֿערמישט זיך אלץ צוזאַמען...
 א נאַנצען טאָג האָב איך געבלאָנזשעט
 און ס'האָט געצויגען צו דער מאמען...

יום-טוב...

יום טוב. ביי א טיש א פרעמדען
זיך איד און די ווירטין אלץ
פרעגט מיך פריינדליך: „ליעבער אורח,
אפשר איז ער אייך וועניג זאלץ?”

— א, איד דאנק... איד האב דערמאנט זיך
אז מיין היים און ס'איז א טרער
פון מיין אויג אריין אין טעלער,
און מען דארף קיין זאלץ ניט מעהר...

דער טאג...

דער טאג איז א שווערער געוועזען,
יעדע שעה האט ווי משא געוואויגען:
עס האט זיך פון אונטער דער משא
מיין רוקען געבראכען, געבויען...

דער צו איז דער וועג נאך געוועזען
פול-זומפען, פול-קלעביגער לעהם —
איד האב נאך געפליסטערט איין תפלה:
וואס גיכער, וואס גיכער אהיים!...

ס'איז דונקלער און דונקלער געווארען,
און שטיל און רחמנות'דיג-כאנג,
האט עמיץ אזוי ווי געטרייסט מיר:
עס וועט דאך ניט דויערען לאנג...

אליין...

האָב איד קיין פריינד ניט צו וועמען צו געהן.
 בלייב איד אין צימער און זיך מיר אליין.
 הינטער די פענסטער דאַרט הער איד עס ברומט,
 אינווייניג — רוהט אלץ און שווייגט אלץ און שטומט...

איינגעצאָהלט האָב איד שוין מיין בעל הבית,
 ליעג איד מיר רוהיג מיט מיין פאפיראַס;
 ליעג איד מיר רוהיג און האַלט איהם אין מויל;
 און די געדאַנקען זיי בלאַנזשען זיך פויל...

בלאַנזשען און בלאַנזשען — ווער ווייס זיי וואוהין.
 דאַרט אין די שטענען פון נאַרישען זין...
 בלאַנזשעט אייד, ליעבע, ווי אייד נאַר געפעלט —
 סודות פערבלייבט איהר פאר מענשען און וועלט...

ש נ ע ע

וויסער שניי פון הימעל
 פאלט און ווערט צוגאַנגען,
 פונקט ווי ריינע טרוימען,
 האַפנונגען, פערלאַנגען...

און עס ווינקען טרויעריג
 פון דער הויף די שטערען:
 אויף דער ערד — וואָס ס'פאלט נאַר —
 מוז צוגאַנגען ווערען...

עם קלינגען די גלעקליך...

עם קלינגען די גלעקלעך,
עם טראגען זיך שליטלעך:
זיי רופען, זיי ציהען — —
וואוהין? און מיט וועמען?

איד בין אין די וועגען
פון לעכען פון לאנגען
אן איינזאמער וואנדרער,
א פוסגעהער שטענדיג.

וואוהין זאל איד הייסען
דעם קוטשער מיד פיהרען?
ביי וועלכען הויז זאל איד
איהם זאגען: דא שטעל זיך?

מיט וועמען זיך שליטלען
איד איינזאמער וואנדרער?
מיין איינציגע ליעבסטע —
זי פליהט מיט א צווייטען...

איין שמערען...

איין שמערען געהט אויף,
א צווייטער — ער פאלט;
בערוהיג זיך, פריינד —
די מעשה איז אלט...

איין טייד רוישט און פליעסט,
א צווייטער בלייבט לעער;
בערוהיג, זיך פריינד,
דיין קוואל שלאגט ניט מעהר...

איין פייגעל הויבט אן,
א צווייטער לאזט אויס;
נו, שטילער, מוין פריינד —
דיין ליעדעל איז אויס...

דיין ליעדעל איז אויס,
ביזט טויט און ביזט שטום,
דו הערסט? אויף דיין גרוב
געהט עמיץ ארום.

דו הערסט — אויף דיין גרוב,
ווי אייזערנע טריט...
וויילסט שרייען: איד לעב!
דו קענסט אבער ניט...

פרעה זיך בחור...

פרעה זיך, בחור, איז דיין יוגענד
 און פערנעס איז מוסר, טוגענד;
 ניט פאר דיר איז דאס געגעבען,
 דו האסט נאָר איין מצוה: לעבען!
 נאָרנישט איז פאר דיר פערבאָטען,
 יעדע לוסט: פון גאָט, פון שטן...
 זאָלען צוימען פאר דיר קראַכען,
 אלע טויער'ן — זיך אויפמאכען...
 קלאַפּ אין אלע לעבענ'ס-טהירען,
 און ניט קלער וואוהין זיי פיהרען:
 צי איז גיהנם, צי'ן געדון —
 דאָס וועט שוין דער טויט בעשיידען...

קום, ברודער...

קום ברודער, לאַמיר וואַנדערען —
 וואוהין ניט פרעג, דאָס מאַכט ניט אויס;
 פון איין אַרט אין דעם אַנדערען —
 די וועלט איז ברויט, די וועלט איז גרויס.
 דאָס גליק פערשפיעלט איז סיי ווי סיי,
 די רייכקייט אויך, די לעבע אויך;
 טאָ לאַמיר ווערען פייגעל־פריי
 ווי יענע — זעהסטו? — אין דער הויך...

אויפ'ן פעלד...

אויפ'ן פעלד
וועהט א קעלמ,
יאגט א ווינד א בייזער,
און ער בייגט,
און ער לעגט
צו דער ערד די ברעזער.

שמיל מיט וועה
פאלען זיי
צו דער ערד אנידער :
ווי גערעדט :
ס'איז שוין שפעט,
ס'העלפט ניט זיין דערוויעדער,

אויס, פארביי
איז דער מאי
און דער ליכטער זומער:
סומנע, קאלט
און עס פאלט
אויפ'ן הארץ אנ'אומער...

איז אוועק צום קריעג דער מלך...

(פון מאריא קאנאפניצקא)

איז אוועק צום קריעג דער מלך —
בלאזען אלע שופרות פרעהלעך;
שופרות בלאזען, רוישען, ברומען,
אז ער זאל בשלום קומען.

איז גענאנגען ס ט א ד זיך שלאגען
האט דער טייך גענומען קלאגען,
און די זאנגען שטייל צו ציטער'ן,
אויף זיין מזל, אויף זיין ביטער'ן...

אויפ'ן שלאכט־פעלד אונטען, אויבען
פליעהען קוילען, מענשען ליעגען, —
מ ל כ י ס שלאגען זיך, ווי לייבען,
ח ל א פ ע ס פאלען ווי די פליעגען...

פאהנען רוישען, שאסען קראכען
און די מהנות ציהען ווייטער;
ס'האט א קויל געטראפען סטאכ'ען,
ס'קומט אהיים דער מלך הייטער.

ווי געקומען איז דער מלך
עפנען זיך די טויער'ן פרעהליך;
די טראמפעטען רוישען, שאלען
און די זון, זי שיט מיט שטראהלען.

ווי מען האט גענומען גראבען
פאר דעם ס ט א ד א גרוב, דאן האבען
שטייל געוויינט אין פעלד די גראזען
און א ווינד האט צו געבלאזען...

א'נהאלט:

ערשטער טהויל:

די גראַהע נויט.

7	מיין שפיעלען
9	שווער
10	דאס אייביגע ליעד
11	צום העמעריג
12	שווארצע פרעק
14	אויף א קבר
15	צו אַרימע יונגעלעך
16	מאיקא משמע-לן?
18	איז א לאַנד
20	דער גמרא ניגון
22	נאכט און קאלט
23	די פרוי
26	דער מענש
27	אַרימע מענשען
28	צו א ברודער
29	ווינטער ליעדער
33	דאס געבעט
34	דער אידישער אורא
35	א געזינד זאלבע אכט
36	עס פוילט
37	די יוגענד
39	איז דער אַרימער גאס
40	ווי קום איד?

צווייטער טהויל:

בענקשאפט און פרייהייט.

43	נואם איד האָפּ
44	ווען איד זעה
45	א, ניכער משיח

46	— — — — —	וואס שטעהט אונז נאך פאר ?
47	— — — — —	צום פריהלינג
48	— — — — —	צו מיין הארץ
49	— — — — —	און האסטו דיין זעלע
50	— — — — —	בוימער
51	— — — — —	דער פרייער ים
52	— — — — —	דער אדלער
53	— — — — —	די צייט
54	— — — — —	די נייע סחורה
56	— — — — —	די קירכען גלאקען
58	— — — — —	איצט פערשטעה איך
59	— — — — —	דער סוד
60	— — — — —	עפעס הער איך
61	— — — — —	איז ווינטער
62	— — — — —	וואו נעהמט מען ?
63	— — — — —	צו די פייגעל
64	— — — — —	עהרליכע ארבייט
65	— — — — —	די וואנד
66	— — — — —	מיד ציהט
67	— — — — —	די פריהלינג־זון
68	— — — — —	אפטמאל...
69	— — — — —	דאס נייע ליעד
70	— — — — —	עס דונערט, עס בליצט
71	— — — — —	דער פאעט
72	— — — — —	דער יונגער שטערן
76	— — — — —	אין פעלד
77	— — — — —	אין מיינע אדערן
78	— — — — —	אין דער ווייט
80	— — — — —	בעל־הב'ת ישער מוסר
81	— — — — —	שטערען
82	— — — — —	זיין הארץ האט...
83	— — — — —	פאר געלד
85	— — — — —	א ווינטער ליעד

86	— — — — —	מיין שיפעלע
87	— — — — —	כויאנט אין די ערד
88	— — — — —	וויילט זיך נאך
89	— — — — —	די פידעל
90	— — — — —	אויף א זעהונג
91	— — — — —	שטורם
92	— — — — —	בלאנזשע

דריטער טהייל:

פאקס-מאטיווען.

95	— — — — —	די ארימע געווינערין
96	— — — — —	אין קיך
98	— — — — —	הערבסט
99	— — — — —	פאלט אריין אן ארימאן
100	— — — — —	דער חתן
101	— — — — —	די מומער צום קינד
102	— — — — —	פון דער דירה טרייבט מען
104	— — — — —	אבשייד
105	— — — — —	דאס טייכעלע
107	— — — — —	הברלה
109	— — — — —	די יונגע קרעמערין

פיערטער טהייל:

לוסט און לייעבע.

113	— — — — —	איד ווייס פון א ניגון
114	— — — — —	ווען דאס פיער פלאקערט
115	— — — — —	דו האסט מיר דין בילד
116	— — — — —	אנהויב פריהלינג
117	— — — — —	לייעבע זון!
118	— — — — —	זעה, דער הימעל
119	— — — — —	צו דיר קום איד, עלענדעם בויעל
120	— — — — —	מיין געליעבטע איז א קלוגע
121	— — — — —	איז די פינסטערע אלעען
123	— — — — —	מיין געליעבטע

124	— — — — —	צו מיין ליעבסטער
125	— — — — —	אין פריהלינג
126	— — — — —	די נאאיווע
127	— — — — —	ליעבעס קינד, איד האב דיד ליעב
128	— — — — —	זואו איז אלץ אהינגעקומען
129	— — — — —	האָסט מיין בלוט, ווי וויין געטרונקען
130	— — — — —	צו אַ סאַציאליסטין
131	— — — — —	די איינציגע
132	— — — — —	פערלען

פינפטער טהייל

צ ע ר א ו ן י א ו ש

135	— — — — —	פערנעס
136	— — — — —	אומעט
137	— — — — —	זואַלקען
138	— — — — —	אַ פראגע
139	— — — — —	איד האב נאָך אין לעבען
140	— — — — —	אין אַ פינסטערער נאכט
141	— — — — —	און הונדערט מאָל דענקען
142	— — — — —	עלענד
143	— — — — —	ווען דו בלייבסט אליין
144	— — — — —	די לעצטע סטרוגע
145	— — — — —	אַ תפלה
146	— — — — —	מיינע אַבגעלעבטע יאָהרען
147	— — — — —	דער סוף
148	— — — — —	דער קראַנקער בוים
149	— — — — —	מיין טאָג
150	— — — — —	אוי, די איינציגדווייטע האָר!
151	— — — — —	און דער זומער ווערט פערשוואונדען
152	— — — — —	צום טרוים
153	— — — — —	וואו? ?
154	— — — — —	לעבען ווילט זיך
155	— — — — —	אַמאָליגע טעג
156	— — — — —	דער נעבעל

157	— — — — —	איך ווייס ניס
158	— — — — —	שלום
159	— — — — —	בני די בוימער
160	— — — — —	דאס בוימעלע
161	— — — — —	עס שאַקעלט דאָס בוימעל זיך
162	— — — — —	דו פרענסט
163	— — — — —	פון מאָל
164	— — — — —	דער שטויב פון דער וועלט
165	— — — — —	געדאנקען

זעקסטער טהייל :

ד י ה י י ם

173	— — — — —	מיין צוריק-קעהר אַהיים
188	— — — — —	אין קלוין
190	— — — — —	אין דער היים
191	— — — — —	איכה
193	— — — — —	אויפ'ן ניץ
195	— — — — —	משה
198	— — — — —	ווען כ'צינד די ליכטלעך און, די אכט...
199	— — — — —	מיין פרוינד, צו דו ווייסט? ...
201	— — — — —	וואָס מאַכט איהר ?
202	— — — — —	דער ווינד
203	— — — — —	קידוש לבנה
204	— — — — —	דער מגיד
206	— — — — —	נאָך גרינס
207	— — — — —	דער פורים שפילער
209	— — — — —	צום מלוה

זיעבעטער טהייל

ע ר ד א ו ן ה י מ ע ל

213	— — — — —	ערד און הימעל
214	— — — — —	אין גארטען
216	— — — — —	בני דעם גארטען
217	— — — — —	קנייטשען
218	— — — — —	פער-גראַבענעס גליק

220	הערבסט-ליעדער
225	איז א שטילען טאג
226	כלוויל זיך מיט מיין מוזע גמ'ן
227	אויפ'ן הימעל די לבנה
228	די שטארבענדע זון
229	איז פעלד
230	בעגראבען
231	זיין נאם
233	אלע נעכט די זעלבע שטערען
234	קוד מיין הארצענס בעגעחרען
235	ליכט
237	דער חדר פון לעבען
238	צו שכורים
239	ביי אונז איז לאנד
240	ווער עם האט
241	צווישען טויזענד שלעכטע מענשען
142	מיין הארץ איז ווייך
242	צום ארבייטער
243	א חלום
244	יום-טוב
244	דער טאג
245	אליין
245	שנעע
246	עם קלינגען די גלעקלעך
247	איין שטערען
248	פרעה זיך בחור
248	קום ברודער
249	אויפ'ן פעלד
250	איז אוועק צום קריעג דער מלך
170	צום לעבען

